

VSI MORAMO DOPRINAŠATI ŽRTVE!

Čeravno vojna vihra še ne divja po naših dolinah in gorah, je vendar vso domovino prevzela že velika skrb in naložene so ji velike skrbi. Narod dostikrat že pogreša mnogočesa, posamezniki pa doprinašajo že dandanes žrtve, ki o njih drugi ne vedo. Po večini se vsi, ki se žrtvujejo, niti ne zavedajo žrtev, samo po sebi umevno se jim zdi, da tako mora biti, ali pa se zavedajo, da vse storiijo zase, svojo dobrobit, svobodo in državo.

Treba je ugotoviti, da narod marsikaj mirno prenaša, tudi male in velike krivice, ki se mu godijo. Spomnimo se samo na naraščajočo draginjo in na nesorazmerno nizke cene kmetijskih pridelkov. Kako malo dobi oni, ki v trudu in znoju prideluje sebi in svojim najpotrebnejše, za pridelane sadove.

Mnogo reči se pojavlja danes v življenju naroda kot posledica današnjih razmer; poleg njih pa je mnogočesa, kar umetno ustvarjajo posamezniki in skupine, da bi se v težkih časih osebno okoristili.

Domovina, njena svoboda in naša bodočnost zahtevajo, da smo pripravljeni na žrtve, na odpoved in da spoštujemo naredbe, ki jih dajejo državna oblastva.

Imamo pri nas ljudi in skupine, ki še vedno v izobilju uživajo vse dobrote tega sveta, velika večina naroda pa prenaša žrtve v svojih skromnih razmerah, žrtve, ki jih oni, vseh dobrot siti, ne poznajo.

Potrebno je in že skrajni čas, da tisti v izobilju in mnogokrat v brezdelju živeči dobijo kakršno koli opozorilo: Tudi vi morate osebno nositi del žrtev, tudi vi morate že enkrat dokazati svojo ljubezen do naroda in države, ki jo toliko z jezikom pripovedujete! Vi, ki mirno in brezskrbno sadove našega truda in naših žrtev uživate, morate naše žrtve spoštovati; ne samo to, vi morate sami tudi doprinašati žrtve po svojih razmerah.

Vsaj malo od svojega izobilja morajo dati za potrebe naše narodne in državne brambe!

Vsi se moramo žrtvovati, vsak se mora čemu odreči za dobro skupnosti in države. Večina da domovini sebe, svojo telesno moč, svoje duše in srca. Oni, ki za tako žrtvovanje nimajo prilike, naj na drug način doprinašajo žrtve; če bi pa ne marali, naj jih država k temu prisili in jim vzame s silo, ker so dolžni žrtvovati za narod in našo skupnost.

SLUŽBENE VESTI

Vesti starešinstva Gasilske zveze

Iz 80. seje zvezinega starešinstva dne 18. maja 1940. Seji so prisostvovali vsi člani starešinstva. Zapisnik zadnje seje je bil odobren, poročilo o pisarniškem in denarnem poslovanju so vzeli na znanje.

Umrl je gasilski inspektor zetske gasilske zajednice tov. Martinović Božo.

Pred zvezino komisijo sta položila **izpit za poveljnika poklicne gasilske čete** Čelebi Jakob iz Zemuna in Krivošič Mustafa iz Sarajeva.

Gasilski zajednici v Ljubljani in v Zagrebu sta ponovno sprožili **vprašanje oprostitve taks po tarif. post. 99 a** zakona o taksah (taksa pri vstopnicah na prireditve). Ministrstvo za finance naj bi dalo tako tolmačenje tega zakonitega določila, da so vse gasilske edinice oproščene omenjenih taks. Zveza bo v tem pogledu posredovala.

Poročila iz skupščin zajednice v Zagrebu, Sarajevu, Banji Luki in Novem Sadu so bila odobrena. Odobreni so bili tudi računski zaključki in proračuni teh zajednic ter potrjeni na skupščinah izvoljeni poslovalci.

Načrt uredbe o požarni policijski službi je preštudirala posebna komisija zvezinega starešinstva in bo zveza predložila pripombe in predloge komisije pristojnemu ministrstvu.

Gasilska razstava naj bi bila v Sarajevu o priliki nameravane letošnje zajednične prireditve. Za to razstavo bo zveza posodila predmete iz svoje stalne razstave, če bodo razmere prireditve sploh dopustile.

V tečaj za gasilsko službo pri pasivni brambi bo pozvanih le omejeno število gasilcev (iz Slovenije samo dva, op. ur.). Seznam onih, ki naj se vpoklicijo, bo napravil vrhovni inspektor sporazumno s poveljstvom teritorialne brambe in pristojnimi ministrstvi.

Zavod »Obiličevo« je predložil zvezi vzorce **cedila za maske, ki bi ga lahko gasilci uporabljali pri požarih (posebno proti dimu)**. Cedila bodo preizkušena pri raznih gasilskih edinicah, da se ugotovi njihova uporabljivost za gasilsko službo.

Poklicni gasilci so že svojčas zahtevali, naj se določi za nje delovni čas, in sicer s posebnim razpisom pristojnega ministrstva. Ker do sedaj v tem pogledu ni bila dana nikaka rešitev, bo zveza posredovala pri ministrstvu za hitro rešitev.

Ministrstvo za telesno vzgojo je odobrilo zvezi, da gospodari po dvanajstinah, ker še nima potrjenega proračuna.

Poštninska prostost. Vse tov. gasilske čete opozarjamo, da so oproščene poštnine le v dopisovanju z gasilskimi ali državnimi ustanovami. Kadar pa pošiljajo dopise zasebnikom, morajo plačati običajno poštnino. Nekatera zasebna podjetja, posebno zavarovalnice, se pritožujejo, da morajo večkrat plačevati kazensko poštnino, ker gasilske čete ne nalepijo znamk. V bodoče bodo nefrankirana pisma zasebna podjetja vračala in bodo morale gasilske čete plačevati kazensko poštnino same.

Kdo ima stare gasilske koledarje. Gasilska zajednica rabi za svojo in za Univerzitetno knjižnico »Gasilski koledar« za l. 1929. in za l. 1936. Vse tov. gasilske čete, ki bi imele več izvodov navedenih koledarjev, prosimo, da nam sporočijo, če bi nam hotele odstopiti po en izvod.

Samarijska torbica. Samarijski odsek Gasilske zajednice je po načrtu svojega predsednika tov. dr. Misa uvedel za naše gasilske čete zelo praktično torbico, ki jo nosi samarijan na pasu ob boku. Torbico lahko odpremo, ne da bi jo sneli s pasu in vsebuje najpotrebnejše za prvo pomoč. Torbice dobavlja »Nabavljalna zadruga Gasilske zajednice«. — Gasilskim četam, ki imajo svoja prevozna sredstva, pa priporočamo nabavo posebnega samarijskega kovčega.

Otrokom je treba najprej pomagati. Jugoslovanska Unija za zaščito otrok — Sekcija za dravsko banovino, Ljubljana, Beethovnova ul. 14/I in Tyrševa 23, telefon 38-26, nas je prosila za sledečo objavo: V okviru letošnjih otroških dni, ki se vrše z geslom: »**Otrokom je treba v velikih nesrečah najprej pomagati!**« in ki so v sedanjem resnem času v eminentnem interesu za zaščito naših otrok in mater, vas prosimo, da vzamete ta naš poziv kar najresneje in z največjo pozornostjo. Čas, v katerem živimo, nam narekuje najstrožjo pripravljenost. V tej pripravljenosti nikakor ne sme biti vrzeli v pogledu zaščite otrok in mater v primeru vojne. Ta zaščita mora biti organizirana tako, da ne bo niti enega otroka, niti ene matere, ki bi jim v danem trenutku ne mogli nuditi pomoči in varnosti. Za zaščito, to je pomoč in varnost, ki naj se nudi otrokom in materam tam, kjer se bodo v primeru potrebe naselili, je treba takoj zbrati potreben material in denarna sredstva. Zato vas prosimo, da takoj pristopite v svojem delokrogu k zbiranju materialnih in denarnih sredstev, pri čemer upoštevajte sledeče: 1. Obrnite se takoj v predmetni zadevi na vse svoje člane, kakor tudi na vso ostalo javnost v svojem delokrogu s prošnjo, da prispevajo za opremo otrok in mater, s čemer pač razpolagajo. V poštev prihaja predvsem: blago za rjuhe, perilo, obleke, slamnjače, koci, odeje, kosi otroškega perila in obleke, obutev, nogavice, otroške košare, nahrbtniki, vreče, plašči itd. itd., dalje vseh vrst posoda, jedilni pribor, pribor za šivanje itd., skratka vse, kar koli se da uporabiti v sili. Vsaka najmanjša stvar je dobrodošla. 2. Ves zbrani material takoj dostavite po najkrajši poti ali vašemu krajevnemu odboru Unije ali pa na naslov: Jugoslovanska Unija za zaščito otrok, Ljubljana, Tyrševa 23. Poslani material se bo takoj pregledal, razporedil in odposlal v kraje, kjer se bodo otroci in matere v primeru vojne naseljevali. 3. V kolikor bi kdo ne mogel prispevati v materialu, naj prispeva v denarju. Ves v te svrhe nabrani denar takoj dostavite vašemu krajevnemu odboru Unije ali pa ga nakažite po poštni položnici št. 13.882 na naslov: Jugoslovanska Unija za zaščito otrok, Ljubljana, Beethovnova ulica 14/I. Iz tega denarja se bo nabavilo izključno samo blago in oprema za otroke, da se izpopolnijo zaloge. **Apeliramo na vsa društva, organizacije in ustanove, kot celokupno slovensko zasebno iniciativo, da se odzovejo stoodstotno, da s tem izpričajo upravičenost za svoj obstoj. Zavedajte se, da je s tem vašim delom povezana tudi usoda otrok in mater v primeru vojne. Zato pristopite k temu delu takoj in z največjim elanom. Smatrajte to obvestilo za naš morda zadnji poziv, da storite svojo dolžnost.** O uspehu prosimo za kratko poročilo, ki ga dostavite ali svojemu krajevnemu odboru ali podpisani Uniji. — **Jugoslovanska Unija za zaščito otrok — Sekcija za dravsko banovino.** — Vse gasilske edinice naj v smislu gornjega poziva zbirajo sredstva in jih pošiljajo neposredno uniji. (Razpis Gas. zajednice št. 3778 od 3. junija 1940.)

V današnjih dneh, ko so že ure predolge, da nam ne bi vsaka prinesla kaj »novega« in posebnega, moramo mirno ali s podvojeno voljo opravljati svoje delo. Svoje delo in še delo onih, ki so morali pustiti svoje delo in služiti domovini. To so žrtve, ki jih posebno gasilci moramo položiti na žrtvenik. Za nas sedaj ni čas, da bi se vdajali brezdelju, ker naše dolžnosti so večje ko kdaj do sedaj.

ZA SPOMIN

Jagrič Ferdinand

(P. g. č. Selnica ob Dravi)

Selniška gasilska četa je izgubila svojega dolgoletnega predsednika in ustanovnega člana Ferd. Jagriča. Odšel je mož, ki

mu je bila življenjska potreba, požrtvovalno staviti vse svoje sile na razpolago trpečemu človeku v nesreči.

Zibelka njegovega rodu so vinorodni griči Slovenskih goric, odkoder je prišel njegov očka v Selnico. Tu je zagledal prvi svetli dan življenja 22. maja 1868. Po izučeni dobi trgovske obrti in poti križem po svetu je slednjič našel torišče svojega dela 1892 v Selnici, kjer je vodil trgovino. Z življenjsko družico Katarino je užival tiho srečo v krogu ljubeče dece. V njem je narava združila veselost in šegavost vinskih goric ter izredno skrbnost, delavnost planinskega človeka. Najlepša lastnost njegova je bila poštenost v zasebnem in javnem življenju.

Karol Luckmann, pov. gasilske čete KID, Jesenice

GASILSKA TAKTIKA

(Nadaljevanje)

5. Manjši in srednje velik požar je treba čim hitreje popolnoma pogasiti, po možnosti s sredstvi za gašenje v prvi sili. Pri večjih požarih pa hitro in učinkovito pogasimo samo najbolj živ ogenj. Ne smemo tratiti dragocenega časa s podrobnim gašenjem manjših ognjev. To delo se prepusti napadalcem II. gasilskega roja, odnosno članom samopomoči, ki naj ga opravijo s sredstvi za gašenje v prvi sili. Manjše goreče predmete naj znosijo na prosto.

6. Z vodnim curkom prodiramo čim hitreje iz sobe v sobo, če je požar zajel več sob. Vrata v sosednjo sobo odpremo šele tik pred napadom v to drugo sobo.

7. Če je ogenj močnejši, oblivamo strop z vodo. Paziti je treba, da skozi morda poškodovani strop ne padejo kosi pohištva in drugi težji predmeti. Če je taka nevarnost, se ogibamo nevarnih mest in gasimo izza podbojev vrat. V nadstropju nad požarom je treba pravočasno postaviti branilce. Dobro morajo pregledovati ogroženi strop pritličja, odnosno tla nad njim ležečega prostora. Imeti morajo na razpolago dovolj sredstev za gašenje v prvi sili.

8. Pri gašenju se ne sme povzročiti nepotrebne škode! Z vodnim curkom cevovoda se sme gasiti le toliko časa, dokler je neobhodno potrebno. Nato je treba nadaljevati gašenje s sredstvi za gašenje v prvi sili.

C. Požari na stopniščih in hodnikih.

a) P r i p o m b e

Požari na stopniščih in hodnikih so zelo nevarni, ker često odrežejo edino naravno pot za prodiranje v višja nadstropja in za umik ljudi iz ogroženih stanovanj. S stopnišča se požari hitro razširijo tudi na višja nadstropja in na podstrešje. V takih primerih veljaj naša podvojena skrb varnosti stanovalcev!

b) Smernice za taktiko gašenja

1. Ravnamo se skladno po smernicah, navedenih v točkah 1, 2, 3, 4, 5 in 8 za taktiko gašenja požarov v pritličnih stanovanjih.

2. Požar v stopnišču redoma napadamo od spodaj navzgor. Če gori stopnišča večih nadstropij, prodremo po lestvi v poedina ogrožena nadstropja, seveda skozi najprikladnejša okna. Če gori tudi podstrešje, izvršimo zunanji napad na podstrešje. Napadalci v poedinah nadstropjih gasio prvenstveno požar svojega nadstropja.

3. Če se je ogenj že zelo razbesnel in so stopnice že pregorele, moramo požaru odrezati pot navzgor in ogenj napadati zviška. Po lestvi vstopimo skozi okno v nadstropje nad požarom, odnosno skozi odprtino podstrešja in napadamo ogenj od zgoraj. Predvsem moramo pogasiti ogenj, ki neposredno ogroža nadstropje nad leglom požara, odnosno podstrešje.

4. Če so stopnice pregorele in se ogenj stopnišča razširja preko hodnika proti stanovanju, napadamo ogenj skozi dotično stanovanje; vanj pridemo po lestvi skozi najprikladnejše okno.

5. S potrebnim številom gasilcev je treba spodaj in zunaj naokrog braniti posredno ogrožene prostore in zgradbe.

Č. Požari v nadstropjih

a) Pripombe

Kakor vselej je treba tudi pri požarih v nadstropjih predvsem braniti. Ognju je treba preprečiti razširjenje, posebno navzgor po stopnišču, pa tudi navzdol iz višjega v nižje nadstropje.

b) Smernice za taktiko gašenja

1. Ravnamo se skladno po smernicah v točkah 1, 2, 3, 4, 5 in 8 za taktiko gašenja požarov v pritličnih stanovanjih.

2. Če pri manjših požarih ni neposredne nevarnosti za stanovalce v višjih nadstropjih, naj gre zanesljiv gasilec po zgolj zadimljenem stopnišču do njih in jih pomiri.

3. Majhen požar pogasimo vselej s sredstvi za gašenje v sili. Ravno tako tudi srednje velik požar, če je dovolj takih sredstev na razpolago. Če je dvomljivo, ali se da požar tako pravočasno pogasiti ali ne, je treba položiti cevovod.

Zbral je okoli sebe može enakih misli in ustanovili so leta 1903. gasilsko četo v Selnici ob Dravi. Njegove večje roke so znale kaj kmalu preskrbeti društvu potrebno orodje, obleko in ročno brizgalno. Mnogokrat je bil sam tihi dobrotnik, desnica je dajala, levica ni vedela ničesar. V društvenem delovanju je kot poveljnik vodil izvežbano in disciplinirano četo, sam je bil v vseh zahtevah članstvu vzor. Ako si gasilec, vrši častno in požrtvovalno svoje delo. V primer nam služi dogodek iz leta 1907., ko je veliki požar upepelil dobršen del vasi Selnica, ki je bila takrat še na več mestih krita s slamo. Gasilec je reševal pri svojem sosedu imetje iz goreče hiše. Jokajoč priteče gasilcev sinko in pove očetu: »Doma na podstrešju je začelo goriti!« — »Gasite sami, jaz mesta ne smem zapustiti brez poveljnikevega dovoljenja.« Po vojna doba je zahtevala v duhu časa napredek tudi v gasilstvu. Njegova zasluga je pridobitev gasilskega avtomobila in motorne brizgalne, ponos selniških gasilcev. Poslednji uspeh njegovega starešinstva je bila nabava in blagoslovitev društvene zastave, praznično znamenje dela v skupnosti.

Zvesti tovariši gasilci so bili tudi njemu v pomoč. Po nesreči se je vžgala zaloga petroleja, plameni so zajeli notranjost trgovine in ogrožali imetje sosedov. Gasilci so bili na mestu, kakor da bi slutili zlo nesreče in trenutek opasnosti vnaprej. Ohranili so svojemu starešini dom, sosedne hiše in

Selnico. Rekel je, da je bil to najžalostnejši in najveselejši dan njegove gasilske čete.

Jagričeve prsi sta krasiли kot viden znak zahvale za ogromen trud in delo, izvršeno za gasilstvo, odklikovanji zlata kolajna od Jugoslovanske gasilske zveze in zlata kolajna Gasilske zajednice.

Jagrič je bil vzoren gospodar. Njegovo lepo urejeno posestvo je služilo gasilcem in ostalim občanom kot praktična šola. V jeseni svojega življenja je opustil deloma posestvo, nato trgovino, le gasilstvu je ostal zvest prav do poslednjega utripa srca.

Ljubil je tudi revno deco. Sorodnemu društvu Rdečega križa je dal vsa leta obstoja šolske kuhinje na razpolago prostore v svoji hiši brezplačno. V zadnjih popotnih dneh svojega življenja je izrazil željo, kot sin naše zemlje, ljubitelj naše lepe slovenske pesmi, da mu otroška srca zapoje pesem na praگو v onostransko življenje... in deca mu je pela otožno »Spomladi«, združeno z večno lepo »Vigredjo«.

Večni sen je objel moža Jagriča 29. aprila 1940, a prvi dan maja je nastopil pot v neskončni maj. Številni tovariši gasilci in spoštovalci so mu bili poslednje spremstvo. Žalostno je delovala selniška motorka, zastava sklonjena in gasilski rog je oznanil, da je za vedno odšel gasilec, častni starosta Jagrič Ferdo iz Selnice v nebeško četo gasilcev, k zaščitniku sv. Florijanu.

Tvoje delo bo živelo v spominu na Tebe.

4. S prvim cevovodom prodiramo do legla požara po najboljši in najprikladnejši poti, to je v pretežni večini primerov po stopnišču. Če je le-to tako poškodovano, da ni več prehodno, potem prodiramo po lestvi skozi najprikladnejša balkonska vrata, odnosno okno prizadetega nadstropja.

5. Z drugim cevovodom je treba ogenj vzeti v klešče in krepko podpirati delovanje prvega. Po potrebi se izvrši poleg notranjega tudi kombiniran zunanji napad. V to svrhu predvsem pogasimo požar okna, skozi katerega naj se prodre v notranjost zgradbe.

6. Pri navzkrižnem gašenju se napadalni enoti ne smeta druga drugo obrizgati ali odplakniti brozge druga proti drugi.

7. Pri prodiranju je treba stalno oprezno preizkušati, ali ogenj še ni toliko poškodoval poda, da bi bilo opasno po njem hoditi. Pred vsakim korakom je treba z nogo preizkušati trdnost tal. Ogibati se je treba odprtín v podu; kjer je pregorel, naj se stopi na tramovje. Odprtine se čimprej pokrijejo z dovolj močnimi deskami, in sicer tako, da ležijo konci desk na varni podlagi.

8. Če je požar zajel več nadstropij, pogasimo najprej ogenj v nižjem nadstropju. Pri tem ne smemo tratiti dragocenega časa z zamudnim gašenjem manjših ognjev, ki se dajo pogasiti s sredstvi za gašenje v prvi sili. To naj opravijo naslednji gasilski roji ali člani samopomoči! S prvim cevovodom pogasimo le leglo požara in ogenj na večjih predmetih, nato pa čimprej prodiramo v višje nadstropje in tudi tam napravimo tako.

9. Če je v višjem nadstropju le majhen požar, ki se da pogasiti s sredstvi za gašenje v prvi sili, naj ga pogasijo za to določeni gasilci.

10. Paziti moramo, da napravimo čim manjši škodi z vodo. Dokler ne grozi življenjska nevarnost, se porazdelijo posamezni branilci in stanovalci po poedinih prostorih nadstropja pod požariščem, v katere pronica voda. Tu naj ujamejo čim več vode v nastavljene posode. Kjer pronica največ vode, je treba prebiti nekaj manjših lukenj v stropni omet. Potem preneha voda odtekatí v številnih kapljah, ker jo vlečejo luknje nase. Tam je manjšteviline, toda debelejšje curke lažje ujeti v posode.

D. Požari na podstrešju

a) P r i p o m b e

Požari na lesenih podstrešjih so dokaj nevarni, osobito če so podstrešja navlečena z razno

ropotijo in navlako. Stanovalci imajo slabo razvado, da navlečejo ravno na podstrešje vse stvari, ki so jim drugod v napotje, čeprav je to proti najosnovnejšim pravilom požarne varnosti. Hišni gospodarji to mirno trpijo, občine pa ne izvajajo dovolj stroge požarne policije. Ob požaru se jim to kratkovidno početje kajpak hudo maščuje.

Požari v podstrešjih so toliko nevarnejši, če se nahajajo podstrešja tik drugih zgradb ali če so na podstrešju tudi stanovanjski prostori. S podstrešja kaj rad udarja butajoči plamen.

b) Smernice za taktiko gašenja

1. Nastopamo skladno s smernicami v točkah 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8 in 10 za taktiko gašenja požarov v nadstropjih.

2. Predvsem branimo sosednje strehe in zgradbe, če so neposredno ogrožene, v drugi vrsti pa v notranjosti prizadete zgradbe odrežemo ognju pot navzdol v nižja nadstropja.

3. Če ni neposredne nevarnosti za sosednje strehe in zgradbe in če se ogenj še ni razširil na nižja nadstropja, napravimo nemudoma notranji napad na samo podstrešje. Redoma je prodirati po stopnišču, kot najnaravnejšim dohodom.

4. Pred napadom na podstrešje je treba skrbeti za uhajanje požarnih plinov. Odprto, oziroma razbito podstrešno okno ne zadostuje, ker se plini nabirajo tik pod slemenom, zato je treba tam prebiti streho, če še ni pregorela. Napraviti je treba dovolj velike luknje za uhajanje požarnih plinov, da se nevarnost butajočih plamenov zmanjša na najmanjšo mero.

Če se streha prebija z notranjega stojišča, se je treba dobro zavarovati pred padajočo opeko. Z zunanje strani jo s sekirami prebijejo napadalci, ki splezajo po lestvi na streho. Spodnji prostor se tako zastraži, da padajoča opeka nikočar ne ogroža.

5. Pri vstopu na podstrešje se morajo napadalci posebno dobro varovati in zakloniti pred butajočim plamenom. Preprih ali nenadni sunek vetra ga kaj rad odpahuje skozi odprta vrata podstrešja. Napadalci naj upoštevajo vse smernice za taktiko o borbi in obrambi proti butajočemu plamenu, kakor so podana v poglavju o notranjem napadu.

6. Če je ogenj na obeh straneh podstrešnih vrat, ga pogasimo najprej na oni strani, kjer je manjši. Čim je ta manjši ogenj kolikor toliko pogasjen, z vso silo napademo hujši ogenj. Manjša

Hernah Martin

(P. g. č. Selnica ob Dravi)

Kakor je bila letošnja zima kruta za naravo, tako je bila tudi kruta za našo gasilsko četo. Vzela nam je enega najbolj zvestih.

Dne 29. januarja 1940 je preminul naš dobri ustanovitelj ter častni član, kakor tudi častni član občine Selnica ob Dravi, Hernah Martin.

Hernah se je rodil l. 1860. v Selnici ob Dravi. Celo njegovo življenje pa je veljalo le gasilstvu in napredku občine. Bil je med prvimi ustanovitelji tukajšnje gasilske čete l. 1903. Kot gasilec je bil za vzor celi četi. Kakor se je boril za gasilstvo, tako se je tudi boril za napredek občine. V zahvalo ga je občina imenovala za svojega častnega člana, gasilci pa za svojega častnega načelnika. Od višjih je bil odlikovan za svoje nesebično delo od Gasilske zajednice z zlato kolajno z eno palmovo vejico ter z državno srebrno kolajno. Kot pravi vitez sv. Florijana si je zaslužil, da ga naš nebeski zaščitnik uvrsti med svojo nebesko četo.

Hrastnik Anton

(P. g. č. Sv. Barbara v Slov. goricah)

Nepričakovano je preminul v 48. letu starosti ustanovitelj gasilske čete Sv. Barbara v Slov. gor. in njen predsednik tov.

Anton Hrastnik, kovaški mojster in posestnik istotam. Pokojnika je odlikovala neumorna delavnost in žilavost, ki sta mu zasigurali častno mesto med onimi, ki v svojem življenjskem teku žanjejo uspehe ne samo za sebe, temveč na področju človekoljubja in požrtvovalnosti do bližnjega in skupnosti. Pokojni tovariš Hrastnik je kot dolgoletni občinski odbornik iniciativno deloval v prosep domače občine in s svojo prirojeno vztrajnostjo dajal pobude vsem, ki so z njim sodelovali. Znan je bil daleč naokrog zaradi svoje srčne dobrote in prav ta njegova dobra narava mu je narekovala, da se je vsestransko udeleževal v humanitarnih organizacijah, posebno v gasilstvu, katera mu je bila, lahko rečemo, prva skrb. Svoji

preostala legla požara naj pogasijo branilci samopomoči, odnosno gasilci, ki pridejo naknadno na pomoč. Vendar morajo napadalci budno paziti, da jim požar ne odreže možnosti umika na stopnišče.

7. Ko so s I. cevovodom odvrnili nevarnost od sosednjih streh in zgradb, naj napadalci nemudoma preidejo na napad na podstrešje. Da s prelaganjem cevovoda ne izgubljajo časa, naj po možnosti prodirajo na podstrešje kar s sosednjih zgradb. Na podstrešje prodirajo skozi podstrešno okno ali skozi pregorelo streho. Po potrebi je treba odprtino razširiti in to na najnižjem mestu, ker je tam najmanj dima. Če treba, se napad združi z obrambo; od časa do časa se polivajo sosednje strehe, da se naknadno ne vžgo.

8. Če je dovolj gasilcev in sredstev, napadamo požar podstrešja hkrati z več strani. Potrebne luknje za prodiranje v podstrešja prebijemo čim nižje skozi streho, ker je tam najmanj dima. Z drugimi in naslednjimi cevovodi požar obkolimo. Pri tem se je treba predvsem posluževati raznih naravnih in najprikladnejših zasilnih dohodov, tudi po lestvah.

9. Pri večjem požaru daljšega podstrešja je treba ogenj vzeti v klešče. Kjer ni primerne odprtine za prodiranje v podstrešje, jo je treba prebiti skozi streho v primerni razdalji od ognja. Ta se vali na obe strani podstrešja. Močnejši napad je treba napraviti proti ognjenemu valu, ki se vali proti krilu podstrešja, kjer je večja nevarnost razširjenja požara na druge zgradbe. Če pa je streha že pregorela in piha veter, potem je treba močnejši ali celo oba napada usmeriti proti ognjenemu valu, ki se vali v smeri vetra. Drugemu valu zgolj branimo razširjenje v nasprotno smer.

10. Predvsem pogasimo ogenj nosilnih konstrukcij, torej poveznikov, soh, razpiralnikov, opirračev itd. Pogasimo predvsem ogenj v njihovih spojih. Vse to storimo sicer na hitro roko, toda samoobsebi umevno po smernicah pravilne tehnike gašenja, kakor so povedane v IV. poglavju. S polnim in ravnim curkom vode napadamo goreče ostrešje sistematično, in sicer s skrajnega zunanega roba ognja ter od spodaj navzgor. Nosilne konstrukcije pogasimo tako lepo po vrsti.

11. V drugi vrsti pogasimo ogenj ostalega ostrešja in strešnega krova, pa tudi ogenj poda in raznih opažev podstrešja ter ogenj morebitnega strešnega opaža.

12. Rojnik in podrojniki naj budno pazita na morebitno nevarnost zrušenja ostrejša, krova, dimnikov ali drugih delov zgradb. Veliko pozornost naj posvečajo morebitnim razpokam v zidovju in seveda tudi morebitnim električnim vodom. Ogroženi napadalci se morajo takoj umakniti, če se nevarnost ne da odstraniti. Na vmesni les zidane čelne stene in na dimnike, ob katerih je ogenj uničil lesene konstrukcije, je treba posebno paziti. Če se ne dajo pravočasno podpreti, jih je treba na ven porušiti. Dimniki se najlaže zrušijo na svojo širšo stran.

Če se gasilci ne morejo popolnoma umakniti in jih zaloti nevarnost, naj se kar najbolje zavarujejo pred padajočo opeko, odnosno pred padajočim lesom in zidovjem. Hitro naj skočijo pod močnejši, nepoškodovan podboj ali razpiralnik, in sicer čim dalje iz območja največje nevarnosti. Če se ruši dimnik, naj skočijo ob njegovo ozko stran, seveda ne ob tisto, na katero je morda nagnjen. Kadar pada opeka in slično, se je treba hitro postaviti v pokončno stoji, ker so gasilska čelada in ramena odpornejša od hrbtna in križa.

13. Če gori slamnata streha, je treba prodreti v podstrešje s čelne strani, ker odpadejo snopi na podolžno stran in tam zapirajo dohode. Te snope in preostali strešni krov se gasi z razpršenim curkom. Pri hujšem požaru slamnate strehe se opusti notranji napad na podstrešje, ker se ogenj zelo hitro razširja in gasilec odreže pot za umik.

14. Če gori streha, pokrita s strešno lepenko, se opazj toliko odtrga, odnosno prebije, da dosežemo z vodo tudi ogenj med opažem in lepenko.

E. Stropni požari

a) Pripombe

V pretežni večini primerov povzročajo stropne požare slabi ali nepravilno zgrajeni, oziroma nezadostno izolirani dimniki, dimne cevi, štedilniki, peči, električne in slične naprave. »Stropne« imenujemo predvsem požare med spodnjim (t. j. plafonskim) in zgornjim stropnim opažem (t. j. podom), na splošno pa tudi vse one skrite požare, ki tlijo med navpičnimi opažnimi stenami in v predalčju predalčnih sten. Radi nezadostnega dotoka zraka tli ali zgoreva gorljiva snov le zelo počasi. Skrita legla požara se le težko najdejo. V to svrhu se morajo često odtrgati opaži, razkopati stene in porušiti štedilniki ali peči.

domači gasilski četi, katere ustanovitelj je bil in ji neprenehoma predsedoval skozi vso dobo, je bil skrben vodnik do zadnjega diha in ji žrtvoval ves prosti čas. Ob njegovem preranem grobu se je videlo, kako je bil priljubljen in spoštovan, ko se je zbrala na njegovi zadnji poti velika družina tovarišev od daleč naokrog.

Senica Josip
(P. g. č. Sevnica)

Neizprosna smrt nam je dne 20. marca 1939 ugrabila zvestega tovariša člana Senico Josipa. Rodil se je 13. januarja 1871 v Sevnici. Ko se je izučil usnjarske obrti v Mokronogu, je tam vstopil leta 1888. v gasilno društvo, kjer je tudi pri katastrofalnem požaru leta 1893. požrtvovalno pomagal reševati. Svojo usnjarsko obrt je nadalje izvrševal v Dunajskem Novem mestu, Budimpešti, Zagrebu in Karlovcu ter naposled stopil leta 1908. v občinsko službo v Sevnici. To službo je kot redar upravljal 27 let in bil leta 1935. upoko-

jen. V vseh mestih se je takoj javil v gasilna društva ter tako bil 50 let član gasilske organizacije. Gasilska zajednica dravske banovine ga je leta 1937. odlikovala z zlato kolajno z dvema palmovima vejicama za dolgoletno zvesto službovanje, leta 1938. pa je prejel zajednički srebrni križec za požrtvovanje na gasilskem polju.

Dragi Joško! Težko je bilo slovo od Tebe, toda še nepopisno težje je moralo biti Tvoji soprogi in sinu, ki si ju tako neizmerno ljubil.

Sprevod, ki se je vil za Tvojo krsto, je bil jassen dokaz, kako si bil v vrstah gasilstva priljubljen, saj so prihitali tovariši v obilnem številu tudi od sosednih čet in smo Te s tremi prapori in godbo spremljali na zadnji poti. Dokaz prijateljstva pa Ti je izkazala še množica drugih, med njimi predsednik občine z občinskim zastopom, ki so stopali za Tvojo krsto. Za vse Tvoje zasluge v gasilskih vrstah se Ti je z ganljivimi besedami zahvalil predsednik čete tovariš Kladnik ob odprtem grobu ter se v imenu vseh tovarišev poslovil od Tebe.

Joško, ohranili Te bomo v nepozabnem spominu, Ti pa, ki si po lastni želji v gasilskem kroju šel na onkraj, nam bodi priprošnjik pri začetniku gasilstva sv. Florijanu in ga prosi za čim večji procvit naše gasilske čete in gasilstva v splošnem.

Ne pozabi plačati naročnine!

Takoj plačaj!

Sčasoma zavzamejo stropni požari lahko nevaren obseg. Skrbno jih je treba pogasiti s sredstvi za gašenje majhnih požarov, najbolje z berglovkami.

b) Smernice za taktiko gašenja

1. Pripraviti je treba sredstva za gašenje majhnih požarov. Če nimamo berglovke, ki je najbolj primerna, moramo imeti več veder ali drugih posod z vodo. Skrbeti moramo za odvajanje dima.

2. Poiskati je treba leglo požara, kar pa pri stropnih požarih ni baš lahko. Zgolj radi dima, ki se vije iz kake razpoke, še ne smemo raztrgati opaža ali stropa. Leglo požara se lahko nahaja drugod. Poprej je treba pretipati pod, odnosno stene, kje so najbolj gorke, odnosno s trkanjem ugotoviti, kje sumljivo votlo donijo. Tam jih je treba prevrtati.

3. Kjer se najde leglo požara, se izrežejo ali odtrgajo deske poda, odnosno opaža. Po potrebi se delno poruši štedilnik ali peč. Vsa ta dela naj se vrše pazljivo in strokovnjaško. Boljša oprema in občutljivejše reči naj se poprej odstranijo, da se preveč ne zapraše. Pri stropnih požarih čas res ne igra velike vloge!

4. Šele ko je leglo požara dovolj ugotovljeno in požar viden, ga pogasimo. Prej se na slepo ne sme brizgati, ker se s tem dela le škoda. Potem pa je brizgati s krepkim, toda ne predebelim curkom. Ne gre za množino vode, temveč za to, da udari vodni curek z vso silo ob gorečo tvarino in da voda prodre čim globlje vanjo.

F. Požari v dimnikih

a) Pripombe

Taki požari sami na sebi niso nevarni, pač pa obstoja nevarnost za sosesčino, ki jo ogroža leteči ogenj, oziroma vročina. Zato je treba glavno skrb posvečati sosednjim zgradbam, predvsem onim, ki so v smeri vetra, a tudi stropom in strešnemu tramovju, ki se nahaja tik dimnika. Skozi njegove reže in dimniška vratca se lahko prikra-dejo vroče saje in iskre, ki zanetijo nov požar. **Dimnik se ne sme polivati z vodo**, ker je vroč in razgrete stene lahko razpokajo. Požar se tudi ne sme zadušiti z zapiranjem vrhnjih odprtih dimnika. **Saje naj popolnoma zgorijo.**

Sosesčini so najbolj nevarne mastne, listnate saje, ki se nabirajo v tvorniških dimnikih in v dim-

nikih gostiln ter raznih delavnic. Take saje letijo na večje razdalje. Zrnate saje, ki se nabirajo od navadnega kuriva v drugih dimnikih, niso tako nevarne.

b) Smernice za taktiko obrambe

1. Takoj je treba braniti streho dotične zgradbe, če je slamnata še prav posebej! Braniti je treba tudi sosednje zgradbe, predvsem tiste, ki so v smeri vetra. Obramba naj se vrši skladno z navodili v poglavjih o samopomoči na požarišču in o obrambi proti razširjenju požara.

2. Takoj je treba poklicati dimnikarja, ki naj s svojim priborom (kroglo in jekleno metlo) prečisti dimnik. Seveda mora imeti azbestne rokavice. Vsa dimniška vratca se morajo takoj dobro zapreti, morebitne špranje pa dobro zamašiti z ilovico, mokrimi cunjami ali sličnim.

3. Pri vrhnjih in spodnjih čistilnih vratcah dimnika (na podstrešju in v kleti) se postavita po dva branilca, ki naj bosta v strogi pripravljenosti; morebitne iskre ali drug ogenj morata takoj uničiti. Često naj potipljeta dimnik, tla in stene, če niso preveč segrete. Morebitne saje morata uloviti v pločevinaste posode, pogasiti in pozneje odnesti na smetišče.

4. Tudi pri drugih vratcah (v nadstropjih) naj se postavijo branilci, ki naj delajo, kakor je gori opisano. Če potrebujejo pomoč, naj jo prikličejo.

5. Poseben branilec naj večkrat obhodi vsa nadstropja z vedrom ilovice in kelo in naj sproti zadela vse razpoke na dimniku in pri dimniških vratcah.

G. Požari v večjih delavnicah, skladiščih in prodajalnah

a) Pripombe

Taki požari so lahko nevarni, če se v delavnicah, skladiščih ali prodajalnah nahajajo večje količine lahko gorljivega blaga, ali celo lahko vnetljivih tekočin. Zelo so nevarni, če prostori nimajo ognjevarnih streh, oziroma stropov. Še večja je nevarnost, če so stropi opti na lesene ali železne stebre, odnosno nosilce, ki niso dovolj izolirani proti vročini. Večja obtežba stropov poveča to nevarnost.

Najmanj odporni proti ognju so leseni in tra-verzni stropi, dočim so obokani in železobetonski stropi najvarnejši. Vendar so pri hujših požarih

DOPISI

Prost. gas. četa v Dolu pri Litiji

ima svojega tajnika, ki bo s 1. aprilom dopolnil 75. leto. Ustanovil je leta 1930. našo četo, ki bo letos obhajala 10 letnico svojega obstoja in ki dobro deluje. Ima svoj lastni dom s stolpom, motoriko z 20 k. s., 33 rednih, 13 ustanovnih in 12 podpornih članov ter 2 častna člana.

Gasilska četa na Vrhpolju

je v letu 1939. pričela z gradnjo gasilskega doma in ga spravila pod streho. Dom seveda še ni popolnoma dograjen, manjka še pod in druge malenkosti. Dom je precej obsežen, ostrešje pa dvignjeno, da bo četa čez čas lahko na podstrešju zgradila društvene sobe in stanovanje, da ne bo stal prazen.

Četni upravni odbor je poskrbel za lastno orodje, ki pa je bilo shranjeno v začasni shrambi, ki je bila vlažna in se je na orodju delala občutna škoda. Odbor je z gradnjo doma odlašal, kajti zavedal se je, da v težkih gospodarskih razmerah ne more graditi doma. Končno pa je le uvidel, da ima na orodju veliko škodo, zato je izvolil gradbeni odbor: Perko Ivana, šol. upravitelja na Vrhpolju, Požar Franca, pos. na Vrhpolju in Pirnat Miho, pos. v Zg. Tustanju. Po dobro zamišljenem in večkrat pregledanem osnutku doma se je četni odbor odločil za načrt društvenega tajnika g. Perko Ivana in delo oddal zidarskemu mojstru Urbanju Jakobu iz Krajnega Brda pri Lukovici. Stro-

ški gradnje še niso kriti, zato je četa najela posojilo 10.000 din pri domači Zadrudni hranilnici v Moravčah.

Agilni društveni odbor bo moral skrbeti za kritje tega dolga s prireditvami. Ob tej priliki se zahvaljujemo vsem domačinom, ki so omogočili z brezplačnimi vožnjami in darovanim lesom zgraditi tako obsežen dom s čim manjšimi izdatki in stroški.

Clani smo še vsi v civilni obleki, kajti revni smo, četa pa zaenkrat ne more nabaviti delovnih oblek. Toda sčasoma, ko se rešimo dolga, pride tudi to na vrsto.

To in ono

Protiletalske strojnice in topovi. Ze v kitajsko-japonski in španski meščanski vojni so razne velike države preizkusile tehnične bojne iznajdbe, posebno pa še protiletalske strojnice in topove. Pri današnjem visokem letanju letal (10.000 in še več metrov), je treba predvsem imeti orožje, ki v take višine strelja. Zato imamo strelno orožje, ki strelja tudi v višino 20.000 m. Za nizke višine imamo predvsem strojnice, ki so pa tako raznovrstne, da jih je težko naštet. Za večje višine (do 10.000 m) imamo pa topove. Najbolj znani so: mali topovi s kalibrom 75 mm do 76,5 mm, in sicer angleške, švedske, norveške, ameriške in češke Skoda! — Veliki protiletalski topovi imajo kaliber od 83 do 117 mm in streljajo v višino do 20.000 m. Najbolj znani so: Skoda (češki), Šnajder (francoski), Bofors (švedski) itd.

Lovci in bombniki v borbi. V današnjih vojnah

nevarni tudi ti. Traverze se močno raztezajo in lahko porušijo zidovje, v katero so vzdane. Vrh tega zgubi železo razmeroma hitro svojo trdnost. Vse to mora pomisliti vodja gasilske edinice, ki pri takih požarih posreduje.

Ob nevarnosti zrušitve je notranji napad seveda treba opustiti. Tako n. pr., če se je požar že zelo razdivjal, ker ob delopustu ni bil opažen in dotični prostor ne razpolaga niti s samodejnim požarnim prijavitnikom, niti z napravami za samodejno gašenje (n. pr. Sprinklerjevo). Kadar pa pride pravočasna pomoč, naj izvrši notranji napad, seveda ob upoštevanju splošnih smernic za pravilno gasilsko taktiko. Podvzeti mora vse potrebne varnostne mere.

b) Smernice za taktiko gašenja

1. Nastopati je treba smiselno po smernicah za taktiko gašenja požarov v kletih in za taktiko gašenja v pritličnih stanovanjih.

2. Takoj se mora ugotoviti, če se morda ni razširil požar skozi zadnja vrata delavnice, skladišča ali prodajalne na stopnišče ali na višja nadstropja hiše. Če se je, potem se nastopa smiselno po smernicah za taktiko gašenja požarov na stopniščih in za taktiko gašenja požarov v nadstropjih. Vrata delavnice, skladišča ali prodajalne se morajo zapreti.

3. Takoj se mora ugotoviti, ali ima prizadeti prostor nezavarovane železne stebre, ki nosijo strešne, oziroma stropne konstrukcije. Če jih ima, jih morajo napadalci često ohlajati z razpršenim vodnim curkom, da se preveč ne razgrejejo.

4. Zaprta vhodna vrata dotičnega prostora je siloma odpreti, če ključev ni pri roki. Na železnih roletah je treba po potrebi razbiti ključavnico in jih nato s sekiro in pestmi potiskati kvišku in jih s kako desko ali sličnim pripomočkom varno podpreti, da se same od sebe ne zapro in napadalcem ne odrežejo pota za umik.

5. Kakor vedno, je treba predvsem pri takih požarih paziti, da se ne povzroča nepotrebna škoda. To zahteva radi nakopičenega blaga dokaj paznje. Paziti treba tudi na izložbena stekla.

Če je dovolj napadalcev in če se jih s tem ne izpostavlja življenjski nevarnosti, je treba čimprej začeti z reševanjem blaga, ki ima večjo vrednost, ki še ni poškodovano, a je po ognju neposredno ogroženo. Predvsem pa se morajo rešiti poslovne

knjige in blagajne, ki niso ognjevarne. Vendar se radi teh reševalnih del gašenje samo ne sme zanemarjati, sicer ogenj lahko uniči še večje vrednosti.

Večje zavoje blaga, ki tle v svoji notranjosti, spravimo na prosto, kjer jih odvijemo in nato pogasimo.

6. Posode z gorljivimi tekočinami po možnosti znosimo na prosto, sicer nastopamo po smernicah točke 15 za taktiko gašenja pri požarih v kletih.

7. Z vodo ne smemo gasiti gorečih mineralnih olj, firneža, karbida in sličnih snovi. Za gašenje takih snovi pridejo v poštev le pena, pri nekaterih tudi pesek in druga sredstva, ki ločijo kisik zraka od goreče površine.

H. Požari na hlevih in skednjih

a) P r i p o m b e

Hlevi in skednji so večinoma iz lesa. V njih se nahajajo večje zaloge suhe krme in stelje. Morebitni požar se razmeroma hitro razširja in razširi. Često stojijo take zgradbe tik ob hišah in drugih gospodarskih poslopih. Zato je tak požar vselej nevaren.

V kolikor niso v nevarnosti človeška življenja, je treba najprej reševati živali. Manjši požar se nemudoma pogasi z vsemi močmi in sredstvi, pri večjem požaru pa se z vsemi močmi in sredstvi brani ogrožena sosesčina.

b) S m e r n i c e z a t a k t i k o g a š e n j a

1. Živali rešujemo po smernicah, ki so povedane v posebnem poglavju o reševanju živali ob požaru.

2. V splošnem se je treba ravnati smiselno po smernicah za taktiko gašenja požarov v podstrešjih.

3. Če je dovolj napadalcev in če se ne izpostavljajo življenjski nevarnosti, se čimprej rešujejo tudi vozila, oprema, poljedelski stroji in slične gospodarske naprave. Vendar se radi teh reševalnih del gašenje samo ne sme zanemarjati.

4. Po možnosti se tudi seno, slama in stelja hitro spravijo iz hleva, odnosno skednja. Po potrebi se krma in stelja ohlajuje in se zato često med gašenjem lesenih konstrukcij ostrejšja, poda in stropov obrizga z razpršenim vodnim curkom. Krma in stelja se dobro razmeče zunaj na dovolj

so lovska letala prav za prav gospodarji zraka, čeravno imajo resnega tekmeča v bombnikih.

Lovska letala so enosedežna, imajo močan motor in so zelo hitra (čez 500 km na uro, pri strmoglavem letu celo 800 do 900 km). Navadno so oboroženi z lahkim topom in 2—4 strojnica.

Bombniki so prave težke zračne trdnjave in imajo 2—4 motorje in večjo posadko (2 pilota, 1 opazovalca, 3—4 strelce). Oboroženi so z osmi in tudi več strojnica.

Lovska letala streljajo lahko večinoma le predse. v smeri leta, bombniki pa na vse strani.

Boj v zraku je navadno zelo kratek. Tako lovci kakor tudi bombniki utegnejo navadno izstreliti le nekoliko strelcev drug proti drugemu, ker se vsled svoje velike hitrosti prehitro oddaljijo.

Pred 22 leti. O priliki mirovnih pogajanj v septembru 1918 smo rekli po svojih zastopnikih v narodnem svetu: »Težnje našega naroda temeljijo na pravici, ne na sili, zato želimo, da se razmere med našo državo in državami drugih svobodnih narodov uredijo na podlagi mednarodne pravičnosti.«

Nova pena za gašenje ognja. Tovarna barv »I. G. Farbenindustrie« v Nemčiji, ki je do sedaj izdelovala znani »tutogen« za gasilno peno, je iznašla novo sredstvo, iz katerega se dela gasilna pena. Tvornica je to novo sredstvo imenovala »tutogen N« in »tutogen E«, kar pomeni normalni (N) in poseben (E = ekstra) tutogen. Normalni tutogen je prav za prav isti kakor dosedaj in služi za gašenje

lahko gorljivih tekočin, razen špirta, metilnega alkohola, acetona itd., »tutogen E« pa služi tudi za gašenje ognja teh tekočin.

Peno za gašenje ognja je iznašel prav za prav francoski kemik Laurent, ki je l. 1906. delal take poskuse v Rusiji. Pri svojih poskusih je uporabljal lesni, oz. drevesni sok, pozneje pa neko milnico, ki jo je imenoval »saponin«. Gasilna pena Laurentijeva je bila kemijska. — Gašenje z mehanično ali tako zvano zračno peno sta l. 1928. iznašla danska inženirja Šreder in Van Deurs.

oddaljenem prostoru. Morebitni ogenj se sproti pogasi s sredstvi za gašenje majhnih požarov.

5. Če je požar zelo hud, se hlev, odnosno skedenj docela žrtvuje. S toliko večjo odločnostjo in toliko večjim poudarkom pa je treba braniti ogroženo sosesčino! Napad na hlev, odnosno skedenj ima smisel le, če je na razpolago dovolj cevodov in dovolj vode, da se zgradba z vodo tako rekoč preplavi.

6. Če požar ni tako hud, se spravi iz ogrožene zgradbe vsa krma in stelja. Najbolje se to opravi z velikimi vilami za seno. Moštvo se večkrat izmenja, da je vedno sveže in da hitro dela.

7. Če ogroža ogenj posamezne kupe sena in stelje, jih pokrijemo z mokrimi plahtami in rjuhami ter često polivamo z vodo.

(Dalje sledi)

NAVODILO ZA HIŠNO SAMOPOMOČ PRED NAPADI Z VŽIGALNIMI BOMBAMI

I. Splošno

Pri bombardiranju iz letala uporabljajo vžigalne bombe že redno ter lahko trdimo, da so te bombe pri letalskih napadih najnevarnejše. Posebno se moramo ozirati na države kot je naša, kjer so mesta gosto naseljena, poslopja pa stara, z lesenimi konstrukcijami in opečnimi strehami. Poleg tega pa gasilska služba ni organizirana ali pa ima na razpolago premalo sredstev.

To nevarnost moremo uspešno odstraniti le tedaj, če izvršimo pravočasno vse zaščitne ukrepe in če ima mestno prebivalstvo trdno željo in namen, da se samo spusti v boj z ognjem ter je pri tem prepričano, da lahko vodi to borbo brez pomoči gasilcev. Da bi mogli to izvršiti, moramo vedeti:

1. Kaj je prav za prav vžigalna bomba, kako je sestavljena, kakšen učinek ima in kako jo lahko uporabljajo;
2. kakšni so zaščitni ukrepi, ki jih moramo uporabljati;
3. kakšna sredstva so potrebna, da preprečimo učinek teh bomb in kako ta sredstva uporabljamo.

Vsebina tega navodila je pojasniti popolnoma vsa vprašanja, v kolikor se nanašajo na hišno samopomoč. Namen pa mu je na eni strani seznaniti z njim organe protiletalske zaščite, a na drugi strani prebivalstvo.

II. Vžigalne bombe

a) Splošno o vžigalnih bombah. Pregledani in preizkušeni so bili razni modeli teh bomb, različne teže in vsebine. Bavili se pa bomo načelno z majhnimi in lahkiimi vžigalnimi bombami, ki jih večinoma uporabljajo zaradi velikega učinka. Te so tudi začeli naenkrat uporabljati pri letalskih

napadih, kadar so imeli namen uničiti kako naseljeno mesto. Ravno takšni primeri pa najbolj zanimajo civilno prebivalstvo.

Večje bombe se uporabljajo za povzročitev požara na zelo važnih točkah, ne pa tedaj, če se želi zažgati kjer koli v notranjščini naseljenega mesta. Borba proti učinku teh bomb spada v pristojnost gasilcev. Enako tudi sredstva, ki jih imajo na razpolago, in sredstva, ki bi jih morale imeti vse naprave, ki vzbujajo večje zanimanje pri sovražniku.

b) Oblika, razsežnosti in teža. Vžigalna letalska bomba je valjasta; na zadnjem delu ima rep s krilima, ki služijo za uravnovešenje, da ostane bomba pri padanju v navpičnem položaju. Bomba je dolga 23 cm, v premeru pa 5 cm. Rep je dolg 12'5 cm. Skupna teža te bombe znaša okoli 1 kg.

c) Sestavine vžigalne bombe. Razlikovati moramo zunanjo steno (obod), polnilo in vžigalo.

1. Zunanja stena: izdelana je iz precej debele cevi, ki je na obeh straneh zaprta in ima luknjice za zračenje. Sestoji iz zlitine magnezija z malimi količinami aluminija, ki tvori glavni gorljiv del bombe. Pri gorenju se razvije vročina okoli 1300° C, gori pa 15 minut.

2. Polnilo. V notranjosti je bomba napolnjena s posebno mešanico, ki jo imenujemo termit. Termit je zmes aluminija in železovega oksida, kateremu so dodani v različnem razmerju tudi drugi kovinski oksidi. Termit tvori najučinkovitejši del bombe. Čim zažori, razvija 2500° C vročine in gori 50 sekund. Bomba pa je lahko napolnjena tudi z drugimi gorljivimi snovmi, kot je fosfor, zmes petroleja, parafina itd.

3. Vžigalo. V notranjosti bombe se nahaja vžigalo, ki začne delovati v trenutku, ko udari bomba na predmet, in sicer po zakonu vztrajnosti. Pri tem vžge snov, ki se nahaja v notranjosti bombe.

č) Učinek bombe. Ko udari bomba na predmet, ne eksplodira. Njeno polnilo se vžge, zaradi velike vročine, ki se pri tem razvija, pa začne goreti tudi zunanja stena. Skozi luknjice za zračenje meče gorečo maso celo do 15 m daleč okoli. Učinek bombe je posebno močan v prvih 50 sekundah, ko gori termit pod pritiskom v zaprtem prostoru v notranjosti magnezijeve stene. Nato se vžge stena, ki gori 15 minut. Zato je zelo težka borba s to bombo v prvih 50 sekundah in se ji ne smemo približati brez posebnih varnostnih ukrepov.

d) Lastnosti. Ta majhna bomba ima zelo omejeno probojno moč. Lahko prebije opečno, eternitno ali pločevinasto steno, ne more pa pro-

Dobro poznana...

ZAHTEVAJTE JO POVSODI!

dreti skozi streho iz betona ali celo armiranega betona. Spustiti jo pa morajo iz višine najmanj 1500 m. Ko prebije streho, izgubi udarno silo in se zaustavi že na prvih deskah, na katere naleti. Te bombe izdelujejo predvsem zato, da povzročajo požare v višjih predelih poslopij (na podstrešju), ker takšne požare težko zapazimo in pogasimo. Vžigalne bombe prenesejo požar zelo hitro na vse vnetljive predmete, ki se nahajajo 1 do 1'5 m blizu. Vžigajo pa še 5 m oddaljene lesene deske. Skozi tako nastalo odprtino pade ogenj na deske, ki se nahajajo pod njo.

e) Način uporabe. Zaradi male teže in ne posebno aerodinamične oblike uporabljajo te bombe, ne da bi pri tem merili in jih tudi ne spuščajo vsake posebej. Nahajajo se po 10 ali 20 skupaj v zaboječkih. Pri spuščanju enostavno izpraznijo eden ali več zabojev. Pri padanju pokrijejo bombe velike površine, ker jih razne sile v zraku raznašajo.

Poizkusi so pokazali, da padejo bombe, ki so bile spuščene iz višine 1500 m na površino 8500 m², t. j. v kvadrat s približno 90 m dolgimi stranicami.

Če izvrši napad na naseljeno mesto skupina treh bombnikov sodobnega modela in s koristno nosilnostjo okoli ene tone, nosijo ta letala tri tone bomb, t. j. 3000 navadnih bomb, ki jih spuščajo na naseljeno mesto. Če z druge strani upoštevamo, da je le ena tretjina površine dotičnega mesta zazidana, dve tretjini pa sta nezazidani (trgi, ulice, vrtovi, ceste itd.), bi po verjetnostnem računu padla ena tretjina bomb na poslopja, dve tretjini pa na prosto. Potemtakem bi padlo 1000 bomb na poslopja.

Vzemimo, da bi polovica teh bomb iz katerega koli razloga ne imela učinka, potem sklepamo, da bi se vžgalo 500 vžigalnih bomb. Potemtakem bi pričelo goreti enako število stanovanjskih hiš. Napram temu bi se ne mogla boriti nobena gasilska organizacija.

Takšna je torej nevarnost brez pretiravanja in celo iznad dejanske možnosti.

III. Varnostni ukrepi

a) Splošno. Mestna gasilska služba in sredstva, s katerimi razpolaga, so predvidena za navadne mestne prilike v mirnem času. Zato ne morejo uspešno kljubovati požarom večjega obsega, kot smo to prej obrazložili. Zaradi tega so potrebni sledeči varnostni ukrepi:

1. zaščitni (preventivni),
2. samozaščita poslopij,
3. medsebojna povezanost organizirane gasilske službe in samozaščitnih ukrepov.

Med te ukrepe spada ureditev večjih poslopij ali naprav, velikih stanovanjskih hiš, vojašnic, uradov itd., kar bo razvidno iz teh navodil.

Da pridemo do zaključka o varnostnih ukrepih, po katerih se moramo ravnati, se moramo povrniti na ono, kar smo že dejali o vžigalnih bombah. Videli smo, da je namen uničevanja ogenj in njegovo hitro širjenje, torej zelo hitro prenašanje ognja na vse gorljive predmete. Iz tega sklepamo, da so zaščitni ukrepi, po katerih se moramo ravnati, sledeči:

Nikjer v mestu ne sme biti vnetljivih predmetov. To lahko dosežemo na bolj ali manj učinkovit način, če upoštevamo sledeče:

1. Urbanizem. Ta s strani države organizirana služba ima nalogo, da se pri izdajanju gradbenih dovoljenj in regulacijskih načrtov ozira in teži za tem, da se vse nove zgradbe v mestih kolikor mogoče razprostre in razporedi na redko; z druge strani pa mora pri novih zgradbah prepovedati sledeče:

- a) opečne strehe,
- b) lesene strešne konstrukcije,
- c) lesene pregrade,
- č) lesena tla povsod tam, kjer niso neobhodno potrebna: v hodnikih, vežah, kuhinjah, straniščih, tovarnah, skladiščih itd.

2. Izolacija lesenih delov poslopij. Leseni deli v starih hiša so zelo vnetljivi in širijo ter prenašajo požar enako kot bakla. Lesene dele lahko zavarujemo, oziroma izoliramo na več načinov. Glavni so sledeči:

a) Opleskanje z negorljivimi snovmi, ki prekrijejo lesene dele in jih na ta način sorazmerno dolgo časa zavarujejo pred ognjem.

b) Posebne zmesi v najrazličnejših sestavinah, ki so več ali manj učinkovite, trajajo pa le gotovo dobo. Zaradi tega je potrebno, da škropljenje, oziroma namakanje s temi snovmi večkrat ponovimo.

Ta zaščita obvaruje les, da se ne prenese nanj ogenj, ki ga povzroči bomba. Ne moremo pa obvarovati lesa, če pade bomba nanj neposredno.

Zaradi tega je potrebno, da jo uporabimo za deske in letve, ki se nahajajo pod opekami, in za šperovce, ki nosijo krov, in za lesene pregrade; to pa iz tega razloga, ker so vsi ti deli izpostavljeni vročini, ki jo razvija bomba, če predre streho. Pri tem zaradi velike hitrosti ni časa, da bi se les vžgal.

Lesenih desk, ki pridejo v neposredni stik z bombo, ne moremo zaščititi na ta način. Te obvarujemo, če jih pokrijemo:

1. s 5 cm debelo plastjo peska,
2. z enako debelo plastjo žindre iz visokih peči,
3. s 6,5 cm debelo plastjo pepela,
4. s 5 cm debelo plastjo zemlje,
5. z 2 cm debelo plastjo apnene malte, ki jo zmešamo z gramozom,
6. z negorljivim asfaltom v enaki debelini.

Pri tem moramo upoštevati, da se nekatera sredstva, ki jih uporabljamo za prekrivanje, kot. n. pr. pesek, na mestu, kjer udari bomba, odmaknejo in deloma odletijo. Zaradi tega se debelina zaščitne plasti na ta način zmanjša, večkrat celo toliko, da lahko to postane nevarno. Te nedostatke moremo odpraviti, če uporabimo višjo plast kot je prej navedena. V takšnem primeru moramo seveda preizkusiti nosilnost desk.

3. Vnetljive tkanine so enako kot les v starih hišah za izbruh in razširjenje požara zelo nevarne, tudi razne tkanine živalskega, še bolj pa rastlinskega izvora. Posebno velja to za primer, če so obešene ali razprostrte, n. pr. obleke, preproge, razne zavese bodisi iz lahke tkanine ali naravne, oziroma umetne svile in vse ostale vrste blaga. Takšni predmeti pridejo od vseh strani v stik z zrakom, gorijo zato z veliko hitrostjo in plamenom ter pri tem močno vzplamtijo.

Tkanine lahko napravimo nevnetljive:

1. Če jih zapremo, zložimo ali kolikor mogoče stisnemo, tako da ne gorijo s plamenom, ampak le polagoma tlijo.

2. Če jih namočimo ali poškopimo z raztopino negorljivih soli.

V ta namen lahko uspešno uporabljamo razne snovi. Prej pa moramo preizkusiti, če te ne vplivajo kvarno na barvo ali vlakna in če ne vpijajo preveč vlage. Priporočali bi lahko sledeče postopke, s katerimi dosežemo zaželeni učinek:

1. Enkratno namakanje v raztopini 60 g boraksa in 30 g borove kisline v litru vode. Tkanino namočimo v tej raztopini in jo po odcejanju posušimo.

2. Dvakratno namakanje v raztopini 40 g boraksa in 35 g borove kisline v litru vode, kar izvršimo na zgoraj opisani način.

3. Po preteku četrte ure moramo znova namočiti v močnejši raztopini. V tem primeru moramo tkanino dobro namakati in pustiti, da se posuši. Na liter vode raztopimo 80 g boraksa in 70 g borove kisline.

Negorljivost je trajna, razen tedaj, če smo tkanino oprali. V tem primeru moramo namakanje ponoviti.

4. Podstrešja: iz podstrešij in prostorov, ki se nahajajo neposredno pod krovom, moramo popolnoma odstraniti ali pa vsaj skrčiti kolikor mogoče vse gorljive predmete. Poleg tega moramo skrbeti za prost prehod v navedenih prostorih.

5. Pouk in vaje: za borbo proti učinkom letalskih vžigalnih bomb je neobhodno potrebno, da seznanimo prebivalstvo in ga poučimo ter izvežbamo v vsem, kar je potrebno napraviti, da se odkloni te nevarnosti.

6. Gorljive snovi: država pa tudi zasebniki morajo skrbeti, da odstranimo iz mest gorljive snovi, kot: plin, bencin, nafto, špirit, les itd., če se nahajajo v večjih količinah v mestu. Te snovi naj bodo shranjene v mestu samem le v najmanjših količinah, ki so potrebne in še to le v podzemnih prostorih ali na drugih varnih krajih.

7. Prekinitev električnega toka itd. Čim se objavi nevarnost, je potrebno pogasiti po hišah luči in popolnoma zapreti elektriko ali plin v stanovanjih.

V primeru, da bi tega ne izvršili, lahko povzroči požar električni tok ali uhajanje plina, če bi bili vodi zaradi bombardiranja poškodovani, dasi-ravno bi ne padla na hišo niti ena vžigalna bomba.

IV. Samopomoč

1. Splošno. Navedli smo že, da javno gasilstvo vsekakor ne bo v stanu pogasiti toliko požarov, kolikor bi jih lahko izbruhnili istočasno. Tudi oddelek (ekipa) pasivne zaščite za gašenje požara ne bo v boljšem položaju, ker ne bo po številu dovolj jak. Ostalo prebivalstvo mora torej vedeti, da bo organizirano gasilstvo uporabljeno za gašenje požara na javnih poslopih, ki imajo splošen pomen, in napravah, ki so važne za državno obrambo ter za nemoteno delovanje državnega aparata. Ravno ta poslopja pa bodo najbolj izpostavljena napadu sovražnega letalstva. Potemtakem se javno gasilstvo ne bo moglo ozirati na privatne hiše. Zato naj bo vsak prebivalec v stanu, da z lastno močjo odvrne nevarnost od svoje hiše. Pri tem se mora ozirati na sledeče:

Vsak požar, posebno še če piha veter ali pa če je v goreči hiši pre-pih, se vedno bolj in hitro širi. Preden se pa požar razširi, je omejen le na malo leglo (žarišče). To leglo moramo pogasiti prej, dokler se še ne razvije. To moremo izvršiti le, če je v vsaki rodbini vsaj ena oseba, ki je hladnokrvna in energična, s potrebnim temeljnim znanjem v pogledu ga-

šenja, da skrbi za ostale in nudi prvo pomoč v primeru požara. Poleg tega naj bo v vsaki hiši vsaj nekaj gasilnega orodja, ki sicer ni drago, pač pa nujno potrebno.

2. Splošni pojem: Kaj je bomba, smo povedali že prej. Sedaj še nekaj o uporabi vode.

Učinek vžigalne bombe moramo kolikor mogoče hitro preprečiti, in sicer še prej, ko se leglo pretvori v požar. Če se v bližini kraja, kamor je padla bomba, nahaja vnetljiva tvarina, bo bomba takoj povzročila požar. Zato moramo predvsem pokriti gorečo bombo s suhim peskom in na ta način omejiti njen učinek na okolico, še preden se je vžgala. Polivanje vžigalne bombe z vodo postane lahko zelo nevarno, zato moramo to opustiti. Voda se zaradi hude vročine razkrajja v kisik, ki pospešuje zgorevanje, in na vodik, ki na zraku sam gori. Poleg tega povzroči lahko polivanje vode na gorečo bombo eksplozijo. Pri tem letijo delci gorečega magnezija daleč okoli, ker se razvija kisik in vodik naenkrat v večjih količinah. To je seveda za onega, ki se nahaja v bližini, zelo nevarno. Zaradi te nevarnosti eksplozije ne smejo pod nobenim pogojem polivati vode ljudje, ki niso o nevarnosti dovolj poučeni. V kratkem povedano, je možno preprečiti učinek bombe na okolico le v hitrem delu. Pri tem moramo napraviti vse, da zgorevanje bombe omejimo na najmanjši prostor. Takoj nato ukrenemo vse potrebno za gašenje okolice, ki jo je bomba zažgala. Pri tem uporabljamo večjo količino vode. V pogledu gasilne vode moramo posebno paziti, da imamo na zalogi primerno količino. Vodovodno omrežje se namreč med napadom lahko pokvari ali poškoduje, možno je pa tudi, da bodo gasilske brizgalne porabile toliko vode iz vodovoda, da bo padel pritisk in bi zaradi tega voda ne tekla iz pip v višjih nadstropjih.

3. Uporaba tetraklorogljika. Če pride ta snov v dotik z gorečim magnezijem, se prične razvijati fosgen. Zaradi tega tetraklorogljika pri gašenju vžigalnih bomb ne smemo uporabljati.

4. Uporaba peska. Pri gorenju inicialnega polnila bombe (prvih 50 sekund) se še lahko približamo bombi in jo pokrijemo s peskom. Pesek izolira bombo od zraka, ki jo obdaja, prepreči dostop kisika, zmanjša moč zgorevanja in zadrži toploto, ki se pri gorenju razvija. Bombe pa ne pogasi, ker ima na razpolago že nekaj kisika v kovinskem oksidu, ki se nahaja v njeni sestavini. Zato bo s peskom pokrita bomba gorela dalje. Če jo pustimo ležati, bodo v par minutah preglele deske, na katerih leži, in padla bo na spodnje deske. Le s pomočjo peska moramo bombo dvigniti in jo vreči na ulico ali vrt, kjer bo zgorela do kraja.

5. Če se pri gorenju bombe razvija dušljivi dim, vsebuje fosfor. Takšno bombo moremo pogasiti z vodo ali z vlažnim peskom. Treba je pa vedeti, da se ponovno vžge, čim voda izhlapi, oziroma če se pesek posuši ali odpade. Fosfor se namreč vžge, čim pride v dotik z zrakom. Zato je potrebno bombo dvigniti in vreči na varno mesto, kjer naj dogori. Ker je fosfor strupen in povzroča na koži nevarne opekline, moramo biti zelo previdni.

6. Gorečega petroleja, bencina, nafte ali špirta ne moremo gasiti z vodo. Ta celo pripomore k širjenju požara. Male površine goreče tekočine pogasimo, če jih pokrijemo s peskom ali suknom, najbolje volnenim (preproga, odeja itd.). Po možnosti ga pa prej namočimo.

7. Če gori v sobi, moramo zapreti vrata in okna. Pri odprtih vratih nastane preprih, ki pospešuje in razširja gorenje. Enako moramo v vseh sobah zapreti signalne alarmne naprave, vrata, okna in oknice.

8. Potrebno orodje: Vse orodje ali pa le ono, ki je dražje, lahko nabavijo skupno dva ali trije sosedje, zlasti še so hiše majhne. To orodje je sledeče:

a) Prenosna ročna brizgalnica (z vedrom) z 10 m dolgo cevjo. V primeru potrebe jo lahko uporablja le ena oseba, vodo pa brizga do 10 m daleč. Na koncu cevi naj bo ustnik, s katerim lahko vodo brizgamo ali pa škropimo.

b) Posoda in lopata, s katero vržemo, oziroma odstranimo bombo. V rabi so posebne naprave, lahko pa uporabljamo tudi navadno orodje, in sicer takole: dno posode naj bo pokrito z 10 cm debelo plastjo peska, da bi ga ne raztopil goreč magnezij. Višja plast peska v posodi bo vročino, ki se razvija, še bolj odvajala in na ta način zmanjšala nevarnost, ki preti gasilcu. Dobro je, če je držaj zvezan s posodo še s posebno spojko. Lopato zavarujemo, da se ne bi raztopila, s primerno debelo betonsko plastjo, ki pa mora biti suha. Imeti mora tudi dolg držaj, da se ni treba dotičnemu, ki ga drži, bombi preveč približati. Poleg tega naj bo pri roki tudi kramp ali grablje z dolgim držajem, da spravimo z njim bombo na lopato.

Kjer koli moremo uporabljati pesek, ročna brizgalna ni neobhodno potrebna. V primeru, če moremo bombo odstraniti, zadostuje za gašenje majhnega začetnega požara politi vedro vode, da pogasimo leglo požara, ki ga je bomba povzročila. Bombo pa lahko pustimo v zgoraj navedeni posodi.

c) 10 m dolga cev z ustnikom je lahko pritrjena tudi na vodovodno pipo.

č) Lesena lestvica.

d) Nekaj majhnega orodja, kot sekira, žaga itd.

e) Ročna svetilka (električna ali druga).

f) Določena količina peska, ki naj bo pripravljena v posodah na raznih najbolj ogroženih mestih v hiši.

g) Vodna rezerva, ki smo jo že omenili.

h) Precej dolga palica, s katero moremo doseči sobni strop. Nanjo privežemo krpe, ki jih namočimo v vodi. S takšno gasilsko metlo uspešno gasimo ogenj, ki se pojavi v višjih legah sobe.

UREDBA O POMOŽNI VOJSKI DRŽAVNE ODBRANE

I. POGLAVJE

Splošne določbe

Člen 1.

(¹) Pomožno vojsko državne obrambe tvorijo in obveznemu delu po določbah te uredbe so zavezani vsi državljani kraljevine Jugoslavije moškega spola, sposobni za umsko delo, od dovršenega 16. do dovršenega 70. leta starosti, ali za telesno delo, od dovršenega 16. do dovršenega 65. leta, izvzemši obveznike vojaške sile.

(²) Izmed obveznikov vojaške sile pripadajo pomožni vojski in se vanjo prevedejo tisti obvezniki vojaške sile, ki so oproščeni vpoklica k vojaškim edinicam v mobilnem in vojnem stanju, in to:

a) za potrebe prometne in poštno-telegrafske službe;

b) za delo v podjetjih, delavnicah in rudnikih, ki so potrebni državni obrambi.

(³) Vse te osebe, prevedene v pomožno vojsko, ostanejo na svoji redni dolžnosti in velja, da so v vojaški službi. To velja, dokler traja potreba po takih obveznikih pri pomožni vojski; ko ta potreba preneha, se taki obvezniki črtajo iz vrst pomožne vojske in se vrnejo k vojaški sili na razpored.

(⁴) Osebe, starejše od 70 oziroma 65 let, ki pa so še sposobne za opravljanje službe pri pomožni vojski, se smejo uvrstiti, če izjavijo tako željo, med obveznike pomožne vojske kot prostovoljci.

(⁵) Osebe, sposobne za vrste službe pri pomožni vojski, se določajo po njih pripravnosti za posamezne vrste službe in po njih stalnem opravi, po potrebi ali na zahtevo osebe tudi z zdravniškim pregledom.

Člen 2.

Pomožna vojska se mobilizira po potrebi ob državni mobilizaciji, da se zavaruje življenje in delovanje mobilizirane vojaške sile, vzdržuje življenje vsega ljudstva in zagotovi obstanek države med vojno.

Člen 3.

Z uredbo ministrskega sveta se izdajo posebni predpisi o disciplinski odgovornosti obveznikov pomožne vojske.

Za obveznike vojaške sile, ki se prevedejo v pomožno vojsko (odst. 2. člena 1.), veljajo še dalje določbe o disciplinski in kazenski odgovornosti, ki veljajo za vse druge obveznike vojaške sile.

Člen 4.

Če obveznik pomožne vojske izgubi življenje medtem ko je pri pomožni vojski v službi, ali se njegova delozmožnost zmanjša, velja za vojno žrtev, oziroma za vojnega invalida.

Člen 5.

Pomožna vojska ima tri pozive:

1. Prvi poziv so upravno in strokovno osebje in strokovni delavci v industriji, obrtih, gozdarstvu, rudarstvu, prometu, gradbeništvu in saniteti. V ta poziv se po potrebi lahko uvrstijo tudi izučeno osebje in delavci teh poklicov.

2. Drugi poziv so kmetovalci in živinorejci, ki se v miru bavijo s kmetijstvom in živinorejo in živijo od tega opravila, kakor tudi strokovnjaki iz teh gospodarskih strok, kakršni so: agronomi, ekonomski, veterinarji, veterinarski pomočniki, živalski bolničarji in podkovači.

3. Tretji poziv so vsi drugi obvezniki iz člena 1. te uredbe.

Člen 6.

(¹) Obvezniki, ki so v službi pri pomožni vojski, so dolžni točno, vestno in po najboljši vednosti in znanju opravljati njim dodeljene posle.

(²) Pristojni starešine morajo obveznike pomožne vojske, ko se vpokličejo ali mobilizirajo, seznaniti z določbami iz odstavka 1. tega člena in jih opozoriti na posledice, če bi teh predpisov ne izpolnjevali.

Člen 7.

(¹) Minister za vojsko in mornarico prireja lahko sporazumno s prizadetimi ministrstvi in bansko oblastjo radi izučevanja in strokovne priprave obveznikov pomožne vojske za posamezne vrste službe pri njej kakor tudi radi njihovega izpopolnjevanja prostovoljne tečaje za osebe, ki niso stalno zaposlene pri kakem strokovnem opravilu, pri katerem bodo uporabljane po vojnem razporedu v pomožni vojski.

(²) Ti tečajji se morajo prirejati v kraju, kjer obvezniki stanujejo, in tako, da se ne ovira njih redno opravilo.

(³) Za dijaško mladino srednjih, meščanskih in drugih strokovnih šol se prirejajo ti tečajji ob sodelovanju in nadzorstvu njihovega šolskega oblastva.

(⁴) Minister za vojsko in mornarico predpiše sporazumno s prizadetimi ministrstvi oziroma bansko oblastjo pravilnik o ustroju teh tečajjev.

Člen 8.

(¹) Pomožna vojska se vpokliče v mobilnem in vojnem stanju, če je to potrebno za opravljanje del, ki so važna za državno obrambo, in to po vrsti in na način, kakor je to v tej uredbi določeno.

(²) Pomožna vojska se lahko vpokliče na taka dela tudi že v pripravljenem stanju, če je to v tej uredbi posebej določeno.

(³) Obvezniki se vpokličejo na ta dela s sklepom ministrskega sveta na predlog pristojnega ministra. Vpoklicno naredbo izda minister za notranje posle oziroma ban banovine Hrvatske po pristojni poti na zahtevo ministra, v čigar pristojnost spadajo dela in posli, za katere naj se obvezniki vpokličejo.

Člen 9.

Tuji državljani nevtralnih in zavezniških držav, stalno naseljeni v naši državi, so zavezani delu za državno obrambo, kolikor to ne nasprotuje mednarodnim pogodbam.

Člen 10.

(¹) Vse posle po določbah te uredbe opravljajo pristojna oskrbovalna ministrstva.

(²) Za ministrstvo po tej uredbi se šteje tudi banska oblast oziroma njeni ustrezni oddelki, kolikor gre za posle iz njene pristojnosti. Vse, kar je rečeno v tej uredbi za ministrstva, velja tudi za bansko oblast, tudi kadar ni izrečno omenjena.

II. POGLAVJE

A. Prvi poziv pomožne vojske

Člen 11.

Prvemu pozivu pripadajo osebe in delavci po odstavku 1. člena 5. te uredbe.

Člen 12.

(¹) Obvezniki I. poziva delajo v industrijskih in obrtnih podjetjih, ki so potrebna državni obrambi, v posadih po 8 ur na dan. Po potrebnih količinah proizvodnje in po času, v katerem se mora ta količina izdelati, se določi v podjetju potrebno število posadov.

(²) V vsakem industrijskem in obrtnem podjetju se mora delovna moč umno izkoriščati. Odvečna delovna moč se dá pristojnemu oblastvu na razpolago, nedostajajoča pa se od njega zahteva.

(³) Ob nujni potrebi državne obrambe se delovni čas posameznih posadov v podjetjih, ki delajo z manj ko tremi posadi, lahko tudi podaljša, kar odredijo pristojni oskrbovalni ministri sporazumno z ministrom za socialno politiko in ljudsko zdravje.

Člen 15.

(¹) Pristojna ministrstva vodijo vse obveznike I. poziva po členu 13. te uredbe v stalni in natančni evidenci. V ta namen morajo dajati tem ministrstvom vse potrebne podatke vsi državni in samoupravni uradi in ustanove, ki jih določijo pristojna oskrbovalna ministrstva po členu 20. te uredbe, kakor tudi vse zasebne ustanove in organizacije v državi. Za osnovo tej evidenci služijo kartoni obveznikov I. poziva, ki se vodijo po določbah člena 68. te uredbe.

(²) Nekvalificirano osebe I. poziva se vodi ločeno od kvalificiranega po vseh ustanovah iz člena 20. te uredbe.

(³) Vsa ministrstva skrbijo, da se vrste obveznikov I. poziva iz njihove pristojnosti že v rednem stanju redoma popolnjujejo in da se ti obvezniki strokovno izpopolnjujejo.

Člen 16.

(¹) Vsak obveznik I. poziva ima svoj vojni delavski raspored (R. r. r.). Vsak delavec se vpiše po strokovnosti in sposobnosti že v rednem stanju v edinični spisek podjetja, delavnice ali rudnika, kjer naj dela po vojnem delavskem razporedu, in to predvsem tam, kjer je zaposlen v rednem stanju.

(²) Vsakemu obvezniku I. poziva mora biti njegov vojni delavski raspored priobčen in znan. Ta raspored mora biti vpisan tudi v poslovno knjižico, ki jo mora imeti vsak obveznik. Vojni raspored se priobčuje tem obveznikom po pristojnih občinskih oblastvih.

Člen 17.

(¹) Vsaka sprememba kraja zaposlitve in vrste opravila obveznikov I. poziva v miru se mora najkasneje v 30 dneh prijaviti in vpisati, kakor je to določeno v členu 69. te uredbe.

(²) Te spremembe se morajo vpisati pri vseh organizacijah, ki so po določbah te uredbe dolžne voditi evidenco o obveznikih in njihovem razporedu.

(³) Dokler se spremembe delovnega kraja ali opravila obveznika I. poziva ne vpišejo in obveznik ne dobi novega razporeda, velja povsem dotedanji razpored.

(⁴) Določba, da se morajo javiti spremembe, velja tudi ob nezaposelnosti, onesposobitvi in smrti obveznikov.

(⁵) Ko nastopi mobilno ali vojno stanje, ne smejo obvezniki I. poziva brez poprejšnje prijave pristojnemu občinskemu oblastvu menjati kraj svojega bivanja.

Člen 18.

(¹) Obvezniki vojaške sile, ki pripadajo upravnemu in strokovnemu osebju in strokovnim delavcem, se smejo oprostiti vpoklica k vojaškim edinicam skladno z odstavkom 2. člena 1. uredbe samó, če jih uprave podjetij oziroma delavnic ali rudnikov, ki so potrebni državni obrambi in kjer te osebe delajo, preko pristojnih oskrbovalnih ministrstev ali banske oblasti zahtevajo kot neogibno potrebne in nenadomestne strokovnjake.

(²) Za postopek pri opraščanju od službe pri vojaški sili v mirnem in vojnem času veljajo predpisi uredbe o oprostitvi mož od vojaške službe.

(³) Obveznike vojaške sile opraščajo vpoklica k vojaškim edinicam ministrstvo za vojsko in mornarico (državnobrambni inspektorat), pristojna oskrbovalna ministrstva in armadni industrijski odbori (komiteji).

(⁴) V rednem stanju opravljajo to kontrolo neposredno industrijski opazovalci iz člena 36. uredbe o državni mobilizaciji. Ob kontroli mobilizacijskih priprav pri posameznih podjetjih nadzirajo: ali so upravno in strokovno osebje in strokovni delavci, ki so oproščeni ali se predlagajo za oprostitev od vpoklica k vojaškim edinicam, res strokovnjaki in pri podjetju neogibno potrebni. O najdenih nepravilnostih poročajo industrijski opazovalci takoj svojim nadrejenim.

(⁵) V pripravljenem, mobilnem ali vojnem stanju vršijo ta nadzor neposredno državni komisarji iz člena 34. uredbe o državni mobilizaciji. Takoj po prevzemu dolžnosti ugotovijo, ali vse strokovno osebje, ki je oproščeno vpoklica k vojaški edinici in ki je že prevedeno v I. poziv pomožne vojske, izpolnjuje dejansko pogoje za to in ali je razporejeno na ustrezno mesto.

(⁶) Državni komisarji odpravijo in popravijo vsako najdeno nepravilnost in poročajo o tem armadnemu industrijskemu odboru in pristojnemu oskrbovalnemu ministrstvu.

Člen 19.

Kot osnova za razporeditev obveznikov I. poziva po podjetjih, ustanovah in zavodih, ki so popisani in določeni, da delajo za potrebe državne obrambe, služijo številčne odmere. Te odmere izdelajo pristojna oskrbovalna ministrstva po vojni formaciji vsakega podjetja in po določeni proizvodni zmogljivosti vsakega podjetja.

Člen 20.

Vsako oskrbovalno ministrstvo oziroma oddelek banske oblasti razporedi obveznike I. poziva svoje vojne pristojnosti poimensko na podstavi številčnih odmer po organu, ki ga določi pristojni minister oziroma banska oblast.

Člen 21.

Obvezniki I. poziva se določijo na vojni razpored v podjetja, ki so določena, da delajo za potrebe državne obrambe, predvsem pa v tista, kjer so že zaposleni. Najprej se polnijo važnejša podjetja, potem pa manj važna.

Člen 22.

(¹) Na objavo državne mobilizacije morajo vsi obvezniki I. poziva, ki so dobili vojni razpored pri podjetjih, potrebnih državni obrambi, če so zunaj kraja svojega vojnega razporeda, oditi v 24 urah po objavi državne mobilizacije na svoj vojni delavski razpored (R. r. r.), se javiti starešini tvornice, podjetja ali edinice, kamor so razporejeni, in jim pokazati svojo vojno delavsko listino.

(²) Pri odhodu na svoj vojni delavski razpored imajo delavci pravico do brezplačne vožnje kakor obvezniki vojaške sile po določbah pravilnika za vojni železniški promet. V takih primerih je poslovna knjižica listina za brezplačno vožnjo.

Člen 23.

Obvezniki I. poziva, ki so prevedeni v pomožno vojsko iz vojaške sile (odst. 2. člena 1.), morajo v pripravljenem, mobilnem ali vojnem stanju po potrebi iti na delo tudi v druge kraje, ne glede na svoj prejšnji vojni delavski razpored. To odredjajo pristojni oskrbovalni ministri ali organi, ki jih ministri pooblastijo. V nujnih primerih odredijo ti organi, ki so po členu 20. te uredbe določeni, da obveznike poimensko razporejajo, ki pa morajo naknadno zahtevati odobritev od pristojnega ministrstva. V posebno nujnih primerih, ko vojaške operacije to terjajo, odredi to lahko tudi poveljnik, ki operira na prostoru, kjer so obvezniki zaposleni.

Člen 24.

(¹) Obveznikom I. poziva, ki se vpokličejo na delo, gre ustrezna plača kakor drugim osebam njih stroke in sposobnosti.

(²) Obveznikom vojaške sile, ki so prevedeni v pomožno vojsko (odst. 2. člena 1.), ne gre ta nagrada, če delajo v državnih in drugih javnih podjetjih ali so zaposleni pri delih, ki jih izvršujejo država in druga javna telesa. Za njih nastanitev in vzdrževanje skrbi tisto oblastvo, za katero ti obvezniki delajo.

Člen 25.

Minister za socialno politiko in ljudsko zdravje odloča sporazumno s pristojnim oskrbovalnim ministrom o vseh sporih glede višine nagrade obveznikom I. poziva, vpoklicanim in zaposlenim pri delu v podjetjih, ki so določena, da delajo za potrebe državne obrambe.

Člen 26.

(¹) Za obveznike I. poziva, če so v službi pri pomožni vojski, kakor tudi za njih rodbine veljajo predpisi zakona o zavarovanju delavcev in ostalih zakonov o obveznem zavarovanju delojemalcev. Izvzeti so tisti obvezniki, ki ne dobivajo plače (odst. 2. člena 24.).

(²) Upravičena oseba sme izbirati med rento po zakonu o obveznem zavarovanju in invalidnino po členu 4. te uredbe. Obeh pa ne more prejemati.

Člen 27.

(¹) Za uspešno opravljanje poslov in za vzdrževanje reda in discipline v podjetjih tvorijo obvezniki delovne edinice oziroma oddelke po vrsti poslov, katere opravljajo.

(²) Starešinsko oblast nad obvezniki I. poziva, ki delajo v državnih vojaških ustanovah, imajo starešine teh ustanov.

(³) Starešinsko oblast nad obvezniki, ki delajo v drugih ustanovah, podjetjih in delavnicah ali ki so zaposleni pri drugih delih, ki so važna za državno obrambo, imajo rezervni častniki in podčastniki, ki jih odredi poveljnik vojaškega okrožja, v katerega območju je podjetje ali se izvršuje delo.

(⁴) Starešini, postavljenemu po prednjem odstavku, gre samo disciplinska oblast. Vodstvo dela samega, razporeditev posla obveznikom in vse, kar je s tem v zvezi, gre ravnateljstvu podjetja.

(⁵) Postavljeni starešine izvršujejo starešinsko oblast nad obvezniki, ki so prevedeni iz vojaške sile v pomožno vojsko (odst. 2. člena 1.), po določbah uredbe o vojaški disciplini in po drugih predpisih, ki veljajo za vojno silo. Nad vsemi drugimi obvezniki pa vršijo starešinsko oblast po določbah uredbe, ki jo izda po členu 3. te uredbe ministrski svet in s katero se predpiše tudi obseg oblasti posameznih višjih in nižjih starešin.

B. Drugí poziv pomožne vojske

Člen 28.

(¹) Drugí poziv so tisti obvezniki, ki se bavijo v rednem stanju s kmetijstvom in živinorejo in od tega živijo. Sem spadajo poljedelci, kmetijski delavci, živinorejci in njihovi delavci, ki se bavijo izključno le z živinorejo, dalje strokovnjaki, kakršni so: agronomi, ekonomski, veterinarji in veterinarski pomočniki, živalski bolničarji in podkovači.

(²) Za strokovnjake tega poziva veljajo ustrezno določbe te uredbe, izdane za strokovnjake I. poziva pomožne vojske, če ni v tem oddelku drugače določeno.

(³) Drugí poziv kot delovna moč za državno obrambo spada v pristojnost ministra za kmetijstvo.

Člen 29.

(¹) Drugemu pozivu je naloga, da daje potrebno delovno moč, da se zemlja kar najbolje obdela in se dobi kar največji pridelek človeške in živalske hrane in ostalih kmetijskih proizvodov, kakor tudi da se goji živina in dobivajo kar najboljša živina in živalski proizvodi. Vse to se vrši, da se zagotovi prehrana in vzdrževanje vojaške sile in prebivalstva države.

(²) Za izvrševanje naloge iz prednjega odstavka morajo skrbeti banska oblast v Zagrebu in banske uprave.

(³) Ta poziv je tudi rezervna delovna moč za opravljanje drugih del, pomembnih za državno obrambo, kakršna so: vzdrževanje in gradnja cest, železniških prog in objektov na njej; vzdrževanje in gradnja telegrafsko-telefonskih prog in naprav; zavarovanje rečnih in jezerskih bregov, kanalov in nasipov vzdolž rek in utrjevanje, kakor tudi vsa druga javna dela občnega pomena.

Člen 30.

Dnevni delovni čas za obveznike II. poziva se določa po vrsti, važnosti in nujnosti del.

Člen 31.

(¹) O obveznikih II. poziva se vodi poimenska in številčna evidenca.

(²) Poimensko in številčno evidenco vodijo:

a) mestne in selske občine za vse obveznike II. poziva, ki imajo v teh krajih domovinsko pravico, kakor tudi za tiste, ki bivajo v teh krajih stalno ali pa tudi le začasno, vendar najmanj 3 mesece;

b) sreska načelstva za vse obveznike II. poziva, ki imajo domovinsko pravico v občinah njih sreza ali v njih živijo stalno ali tudi le začasno, a več ko 3 mesece, in to po podatkih, ki jih dobivajo od pristojnih občin;

c) banska oblast oziroma banske uprave in uprava mesta Beograda za obveznike II. poziva-strokovnjake: agronome, ekonomе, veterinarje, veterinarske pomočnike, živalske bolničarje in podkovače;

č) ministrstvo za kmetijstvo za obveznike, katerih spiske mu dostavljajo oblastva iz prednje točke

(³) Samó številčno evidenco v obliki pregleda vodijo:

a) poveljstva vojaških okrožij po občinah in srezih;

b) banska oblast in banske uprave (uprava mesta Beograda) po srezih in

c) ministrstvo za kmetijstvo za vse državno ozemlje po podatkih, ki jih dobiva od banske oblasti in banskih uprav (uprave mesta Beograda).

Člen 32.

(¹) Obvezniki II. poziva imajo svoj vojni delavski razpored po delovnih edinicah, ki jih tvorijo ti obvezniki. Ta razpored jim določijo tiste občine, kjer ti obvezniki živijo in delajo stalno ali pa le začasno, a več ko 3 mesece, pri čemer upoštevajo tudi njih pripravnost za delo, na katero se razporejajo.

(²) Pripravljalne mobilizacijske posle II. poziva opravljajo mestne in selske občine po navodilih nadzornih oblastev in poveljstev pristojnih vojaških okrožij.

Člen 33.

(¹) Obvezniki II. poziva, ki delajo sezonsko — več ko 3 mesece — ali trajno zunaj svojih občin, morajo imeti svoj vojni delavski razpored tudi v občini, kjer delajo, poleg vojnega delavskega razporeda v občini, kjer stalno bivajo.

(²) Ob mobilizaciji velja za te sezonske delavce vojni delavski razpored v občini, kjer so tedaj, če se ne odredi drugače.

(Dalje sledi)

NAVODILA ZA PROTILETALSKO ZAŠČITO

Z namenom, da se prebivalstvo čim točneje seznanj z načinom dela in z izvajanjem predpisov o protiletalski zaščiti, je g. ban dravske banovine z razpisom Mob. štev. 646/3 z dne 31. maja t. l. izdal sledeča

NAVODILA

za dela in ponašanje prebivalstva zaradi zaščite pred letalskimi napadi

A. Pripravljalna dela v mirnem času

Ako nimamo posebnega zaklonišča, je treba prirediti v kleti za vse prebivalce hiše zasilno zaklonišče tako, da jim bo nudilo zaščito pred drobci bomb ter bojnimistrupi in plini (plinotesno). Da v z d r ž i strop v kleti teže morebitnih ruševin hiše, ga moramo podpreti z lesenimi oporniki. Te postavimo na dve široki leseni zagozdi, s katerima pritrdimo opornike čvrsto v strop. Zaradi enakomerne razbremenitve stropa polagamo vodoravno med strop in opornike tramove kot nosilce stropa. Enako polagamo tramove tudi pod opornike. Za kletna okna je treba pripraviti lesene ali železne naoknice, zaradi nadaljnje zaščite oken pred drobci bomb pa moramo poskrbeti še za zemljo ali pesek (širina nasipa 1 m), ki ga lahko spravimo tudi v vreče (debelina 50 cm). Za zaščito kletnih oken lahko uporabimo še sledeči material: gramoz v lesenem opažu, širokem 25 cm, opeko v debelini 38 cm, les v debelini 30 cm, zemljo v zaboju, širokem 75 cm, ali jeklene naoknice v debelini 15—20 mm.

V zaklonišču mora biti za vsako osebo najmanj 3 m³ zračne prostornine in 0,6 m² talne ploskve na razpolago. Vsako zaklonišče naj ima zaradi preprečevanja vhaianja plinov predprostor (plinsko zatvornico) in najmanj 1 zavarovan zasilni izhod (lahko iz sosednih prostorov) na prosto. Pri pomanjkanju kletnih prostorov lahko priredimo zasilno zaklonišče v pripravnih pritličnih prostorih, moremo ga pa postaviti tudi v posebnem prizidku. Končno lahko pripravimo vsaj pokrite jarke izven stavb. Jarki morajo biti izvedeni v lomljeni črti in oddaljeni od stavb najmanj toliko, kolikor znaša višina najbližje stavbe. Krajši jarki (do 5 m) so lahko izvedeni v ravni črti.

Gradnja ali prireditev zaklonišča v skupinsko ležečih hišah je o b v e z n a , v drugih hišah pa se nujno p r i p o r o č a .

Za zatemnitev stanovanja in drugih objektov je treba pripraviti vse potrebno po naredbi o zatemnitvi. (Mob. št. 463/1 z dne 18. maja t. l.)

Za shranitev živil pripravimo posode, ki se hermetično zapirajo (možne so tudi omare, zaboji itd.), da jih zavarujemo proti poškodbam po bojnihstrupih in plinih.

Za hišno gasilsko službo nabavimo sledeča gasilska sredstva: majhno vstavljivo ročno brizgalno ali ustrezajoča kemijska gasilna sredstva ozir. aparate, 1 posodo za vodo s prostornino 100 do 200 l, 2 vedri za vodo,

1 požarni kavelj (lahko tudi lesen drog z močnim žebljem), 1 do 2 lopati, 1 sekuro, pesek v zaboji ali kup peska, s katerim zasipamo vžigalne bombe (z vodo jih ne smemo polivati), 1 gasilno metlo za pobiranje tlečih isker (t. j. 2 m dolga palica s pritrjeno krpo) in 1 lestev.

Za povečanje varnosti pred požarom je treba izprazniti tri četrt ploške podstrešja od lahko vnetljivih stvari in ga po potrebi preurediti: lesene dele ostrejša zavarujemo z ognjevarnimi opleski ali s pločevino, oziroma jih impregnirajmo s snovmi, ki ščitijo pred ognjem. V ostalem se je treba pri tem ravnati po navodilih o organizaciji hišne zaščite (razpis Mob. št. 287/4 z dne 24. II. 1940) in po pravilniku o zaščiti pred letalskimi napadi, IV. del, »Zaščita pred požarom«.

Za sebe in za svoje nabavimo po možnosti plinske maske.

Za hišno sanitetno službo nabavimo (po možnosti) naslednja najpotebnejša sredstva za prvo pomoč: 3 komade sterilne gaze à $\frac{1}{4}$ m, 3 komade kaliko-ovoja (6×5 , 8×5 , 10×5), 20 g sterilne vate, 2 trikotni ruti, 1 komad leukoplast ($2.5 \text{ cm} \times 1 \text{ m}$), 3 povoje za prvo pomoč (No. 0, No. 1, No. 3), 20 g natrijevega bikarbonata (jedilne sode), 200 g klorovega apna ali kloraminovega praška (v hermetično zaprtih posodah), 20 g jodove tinkture, 20 g Hofmanovih kapljic, 20 g baldrianovih kapljic, 20 g alkalnega mazila za oči, kalijevo (zeleno) milo, steklene palčice, varnostne zaponke, škarje, posode za pripravo raztopin, steklenice in 1 zasilno nosilnico (sestavljeno iz odeje in 2 drogov).

□□

B. Ob izbruhu vojne

V kleti: Zaklonišče pripravimo za takojšnjo uporabo. Sem moramo spraviti orodje, ki bi nam služilo za odkopavanje ruševin (lopato, kramp, sekuro, kladio, pilo in lomilko, t. j. jeklen drog za dviganje ali rušenje), nadalje električne žepne svetilke in rezervne baterije (svetilke z odprtim plamenom niso dopustne!), razne posode za vodo in nabavljena zdravstvena sredstva za prvo pomoč z navodilom. Nadalje je treba urediti v zaklonišču zasilno suho stranišče, ali vsaj vedro s pokrovom. Dno vedra naj bo pokrito z zemljo, zraven pripravimo za pokrivanje še zaboj zemlje, peska ali šote.

Špranje pri oknih, vratih in v zidovju ter ključavnice zaklonišča zatesnimo s papirnato kašo, na stikalne ploskve vrat in oken pa pritrdimo trakove gumija, klobučevine ali drugega blaga.

V stanovanju: 1. Kdor poseduje plinsko masko, naj jo ima v stanovanju stalno pripravljeno. Če zapusti hišo, naj jo vzame s seboj. — 2. Izvajati je treba predpise o zatemnitvi. — 3. Nadzorniku hišne zaščite se morajo staviti na razpolago vsa razpoložljiva gasilska sredstva za samobrambo, nabavljena v smislu navodil pod A., odstavek šesti. — 4. Vse razpoložljive posode napolnimo z vodo (zlasti kopalne kadi), steklenice pa s pitno vodo, ki jo dnevno obnavljamo (to služi za primer, ako se uničijo vodovodne naprave).

Na podstrešju: 1. Podstrešje stanovanjskih hiš izpraznimo od lahko vnetljivih predmetov, ako tega še nismo storili. — 2. Pred vhodom na podstrešje postavimo sredstva za gašenje požara, navedena pod A., odstavek šesti. — 3. Lesena tla podstrešja pokrijemo s plastjo suhega peska (3—5 cm na debelo), ako dopušča to konstrukcija podstrešnih tal.

Posebno navodilo za podeželje: Za podeželje so najnevarnejše majhne vžigalne bombe. Zaradi tega odstranimo (po možnosti) iz gospodarskih poslopij krmo, slamo itd. ter jo spravimo ne daleč od teh v kozolce, na kupe itd. Les za kurjavo, ki je običajno spravljen v večjih količinah ob stenah stanovanjskih hiš in gospodarskih poslopij, je treba spraviti na kraj, kjer ob požaru ne bo ogrožal poslopja. Razna živila hranimo v onih pritličnih prostorih, ki so najbolj varni pred požarom, po možnosti pa v kaščah, ki so postavljene ločeno od glavnih gospodarskih poslopij. Pri tem jih po možnosti spravimo v zaprte posode, da jih obvarujemo poškodbe po bojnih strupih in plinih ali pa jih vsaj dobro pokrijemo s strešno lepenko ali s povoščenim platnom. Ravno tako hranimo na varnem kraju razno poljedelsko orodje.

Vse razpoložljive posode napolnimo z vodo.

C. Javljanje nevarnosti, ki preti od sovražnih letal

1. Znak preteče nevarnosti: a) V krajih, kjer so na razpolago samo cerkveni zvonovi, naj se z njimi tri minute s p r e k i n i t v a m a m o č n o z v o n i, eventualno na način »plat zvona bije«. — b) V krajih, kjer so na razpolago sirene, se daje tudi znak s tri minute trajajočim tuljenjem, in sicer z n e k a j p r e k i n i t v a m i na minuto (ca. 6—10). — c) V krajih, kjer so na razpolago topovi, se odda po možnosti nekaj topovskih strelav, in sicer naglo zaporedoma.

2. Znak, da je nevarnost sovražnih letal minula: a) V krajih, kjer so na razpolago cerkveni zvonovi, se izvede tri minute trajajoče n e p r e k i n j e n o p o t r k a v a n j e z v o n o v. — b) V krajih, kjer so na razpolago tovarniške ali druge sirene, se izvede tudi triminutno n e p r e k i n j e n o t u l j e n j e s s i r e n a m i.

Posameznim važnim ustanovam (železniški upravi, krajem z veliko razvito industrijo) se priporoča, da uporabljajo kot znak nevarnosti, oziroma prestanek nevarnosti še sledeče optične znake: za naznanjenje nevarnosti zastavo z belo-rdečo barvo, predeljeno z diagonalo, kot znak prestanka nevarnosti pa služi odstranitev te zastave.

Ti znaki veljajo razen v primeru vojne tudi ob protiletalskih vežbah v mirnem času (razpis Pov. II/4 štev. 8605/5 z dne 15. XII. 1939).

Č. Dela in ponašanje prebivalstva ob letaskem napadu

V prvi vrsti moramo ohraniti mirno kri!

V poslopijih: Proč od oken in vrat, radovednost je pogubna! Izključimo električno razsvetljavo in plinski vod. Če je v stavbi glavni dovod plina (običajno v kleti), zadostuje, da hišni nadzornik zapre ta vod. Po možnosti pogasimo ogenj v pečeh in ognjiščih. Vodovoda n e izključimo! Okna pustimo kakor so, bodisi odprta ali zaprta. Za seboj zapirajmo vrata ter se takoj podajmo v hišno zaklonišče. Kdo ima plinsko masko, naj jo vzame s seboj. V stanovanju ostanejo eventualno samo težko bolni in njih strežnik, ako bolniki v zaklonišču ne bi vzdržali. Glavni dohod v stavbo mora biti v mestih stalno odklenjen, da se lahko zatečejo vanjo oni, ki bi jih letalski napad presenetil na ulici.

V zaklonišču: 1. V zaklonišču je kajenje prepovedano, ravno tako raba svetilk z odprtim plamenom (petrolejke, sveče itd.), ker moramo štediti s kisikom. — 2. Nepotrebnih predmetov ne jemljimo v zaklonišče.

Pač pa naj ima vsaka družina dragocenosti, kot zlatnino, denar in važne listine spravljene v posebnem kovčegu, ki ga v primeru potrebe lahko vzame s seboj v zaklonišče. — 3. V zaklonišču se moramo pokoravati navodilom nadzornika zaklonišča ali namestnika.

Na prostem: 1. Ko zaslišimo znak preteče nevarnosti in smo na prostem, se podajmo mirno v najbližje javno zaklonišče. Če ga ne moremo doseči, poiščimo zavetje v najbližnjem poslopju (v kleti, veži). — 2. Če smo na odprtem prostoru in daleč od stavb, poiščimo po potrebi takoj primerno kritje, bodisi v jarku, jami itd. V najslabšem primeru se vlezimo na tla, da se na ta način obvarujemo pred drobci bomb. — 3. Ako pridemo slučajno v zastrupljeno ozračje in nimamo pri sebi plinske maske, vzemimo kot zasilno nadomestilo robček, ki ga namočimo v kako tekočino (vodo), oziroma ki smo vanj zavili vlažno zemljo ali zmečkano svežo travo. Tak robec tiščimo na nos in usta. Korakajmo počasi vstran od vetra ali proti vetru, oziroma na višje ležeče kraje, da pridemo tako hitreje na čisti zrak. — 4. Vozila z vprežno živino se morajo takoj odstraniti iz glavnih prometnih cest v stranske ulice ali ceste. Živino izprezimo in na kratko privezimo, v skrajnem primeru tudi na vozilo, ki smo ga prej zavrli. Privezanje živine ob hidrante in pri studencih je nedopustno! — 5. Motorna vozila se morajo ustaviti na krajih, kjer ne bodo ovirala prometa rešilnih in gasilskih voz, in sicer ob robu desnega cestišča v smeri vožnje. Ustaviti jih je treba najmanj 10—20 m daleč od hidrantov, studencev, cestnih križišč in mostov. — 6. Prepovedano je kakršna koli vozila postaviti pred vhodom v javna zaklonišča, bolnišnice, rešilne postaje, na tračnicah cestne železnice, prometnih otokih, mostovih, na cestnih ovinkih ter v ozkih in nepreglednih ulicah. — 7. Vozila cestne železnice je treba ustaviti v najmanjši medsebojni razdalji 10 m, in to tako, da ostanejo cestna križišča prosta. — 8. Vozniki, spremljevalci in potniki vozil naj poiščejo najbližje javno zaklonišče, ali če tega ne dosežejo, kako drugo zavetje.

D. Ravnanje po napadu

1. Zaklonišče zapustimo šele, ko je bil dan znak, da je nevarnost minula in ko je to odredil nadzornik zaklonišča ali njegov namestnik. Nato zaklonišče očistimo, uredimo in prezračimo.

2. Za primer ugotovitve bojnih plinov in strupov ali če obstoja sum, da je bil napad izvršen z njimi (to razodeva neobičajen vonj ali draženje sluznic oči, nosu, grla), je treba to takoj javiti blokovnemu vodji, oziroma rajonskemu (krajevnemu) vodstvu protiletalske zaščite.

3. Na ulici pazimo na poškodovane žice, električne napeljave, da ne pridemo v stik z električnim tokom, dalje na razpokano zidovje (nevarnost rušenja).

4. Bombe, ki se ni razpočila, se ne dotikajmo, pač pa obvestimo o najdbi blokovnega vodjo, oziroma rajonsko (krajevno) vodstvo protiletalske zaščite.

5. Prostorov, ki so bili ob napadu prizadeti, se izogibajmo zaradi morebitne nevarnosti pred bojnimi strupi in plini in da ne motimo reševalne akcije.

6. Letake, ki bi jih trosil sovražnik iz letal, je treba pobrati in takoj oddati oblastvom.

E. Zaključne pripombe

Prednja navodila so izdana v duhu obstoječih predpisov o zaščiti pred napadi iz zraka in v smislu pridobljenih izkustev.

Pričakujem, da se bo prebivalstvo v lastnem in v javnem interesu ravnalo po njih.

Ban:

Dr. Marko Natlačen.

„SAVA“

obče zavarovalna delniška družba v Zagrebu
RAVNATELJSTVO ZA SLOVENIJO V LJUBLJANI
SV. PETRA CESTA ŠT. 2

Sprejema zavarovanja vseh vrst. — Delniška glavnica
din 10,000.000- polno vplačana. Družbeni garancijski sklad
preko din 40,000.000-. Izplačane škode izza ustanovitve
družbe din 300,000.000-.

Zastopstva v vseh večjih krajih Slovenije

Kvalitetni pisalni stroj

◆ **TORPEDO** ◆

pisarniški, potovalni
in knjigovodstveni

TORPEDO z o. z.
LJUBLJANA

Miklošičeva c. 18 . Tel. 35 56

AVTOBATERIJE, PRVOVRSTNE

priporoča

VESNA-AKUMULATOR

ING. I. & F. DOMICELJ

MARIBOR

»GASILEC« izhaja vsakega 1. v mesecu in stane za člane letno 20 din, za čete in župe 25 din, za občine in druga oblastva ter zasebnike pa 30 din. Naročnina za inozemstvo 40 din. Posamezna številka stane 2.50 din. — List izdaja Gasilska zajednica za dravsko banovino v Ljubljani, zanjo odgovarja Franc Kramberger, mestni uradnik v Mariboru. — Urednik Franc Kramberger, mestni uradnik v Mariboru. — Tisk Tiskarne sv. Cirila v Mariboru, predstavnik Albin Hrovatin.